

36940

Akdeniz Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Mustafa Bulba

KAUNOS TAPINAK TERASINDAN ELE GEÇEN AMFORA DİPLERİ

Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 1994

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından *Arkeoloji ve Sanat Tarihi Anabilim/Klasik Arkeoloji Bilim Dalı*'nda **YÜKSEKLİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Baskan : Prof.Dr.Fahri ISIK

Üye (Danışman): Doç.Dr.Cengiz ISIK

Üye : Doç.Dr.Ersin DOĞER

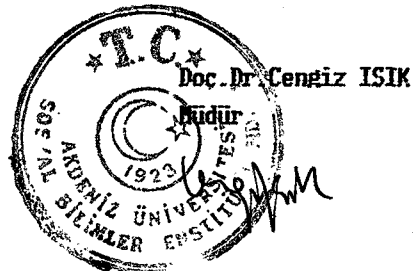
Üye :

Üye :

Üye :

Onay : Yukarıda imzaların, aşağıdaki öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

2.1.2.1995

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii-iv
KISALTMALAR	v
GİRİŞ	1-6
TERAS TAPINAK VE AMFORALAR	7-8
TAPINAK TERASINDAN ELE GEÇEN AMFORA DİPLERİNİN TİPOLOJİSİ	9-17
Knidos	
Rodos	
Hieroteles	
Chios	
Thasos	
Kos	
Üretim Merkezleri Bilinmeyen Gruplar	
I.Grup	
II.Grup	
III.Grup	
IV.Grup	
V.Grup	
KATALOG	18-48
Knidos	
Rodos	
Hieroteles	
Chios	
Thasos	
Kos	
Üretim Merkezleri Bilinmeyen Gruplar	
I.Grup	
II.Grup	
III.Grup	
IV.Grup	
V.Grup	
Diğerleri	
SONUÇ	49-52
DİPNOTLAR	53-55
LEVHALAR	1-37

Amforalar antik çağda kentler arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkinin akışı ve boyutlarını gösteren önemli verilerden olmalarına karşın yakın zamana kadar arkeolojik değeri anlaşılmamış; aksine sıradan buluntular olarak değerlendirilmiştir. Son yıllarda amforalara daha fazla ilgi duyulmaya başlanmış ve bu konuya yönelik araştırmalar yoğunlaştırılmıştır. Ülkemiz bu dalda da buluntu yönünden çok zengindir. Kazılar ve batık araştırmalarıyla ele geçen amforalar müzelerimizi ve kazievlerinin depolarını doldurmaktadır. Özellikle Bodrum Müzesi çeşit ve sayı olarak dünyanın en zengin koleksiyonlarından birine sahiptir. Bu konuda Anadolu'nun bir başka önemi, İonya'nın Aeolya bölgesi ile birlikte Ege Dünyası'nda ilk kez kendine özgü formlarıyla amfora üretimi yapmasıdır. Milet, Samos, Chios, Klazomenai ve Lesbos gibi kentler 7.yy da iç pazarlara yönelik ürettikleri amforaları 6.yy dan başlayarak Ege, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri'ndeki diğer merkezlere ihraç etmişlerdir.

Kazılarda ve sualtı araştırmalarında bulunan amforaların büyük bölümünün yayını henüz yapılmamıştır. Bu da üretim merkezleri belirlenebilen ve tarihlendirilmesi yapılabilen amfora kulplarının dışında kalan parçaların değerlendirilmesini güçleştirmektedir. Savaşlar nedeniyle tüketimin çok artmasından dolayı, özellikle Hellenistik Çağ'dan itibaren, başta büyük üretim merkezlerinde olmak üzere, amforaların değişik ustalar tarafından seri ve bol oranlarda üretilmesi nedeniyle formlar arasında ayrıntıda değişik tipler artmıştır.

Ele geçen amfora parçalarından sadece baskılı kulpların değerlendirilmesi, bazı yanlışlıklara da neden olabilmektedir. Örneğin Romanya'da ele geçen üç amforanın kesin olarak Rodos damgaları taşımalarına karşın, form olarak daha çok Knidos amforalarına yakınlığı araştırmacıları şaşırtmıştır. Geçtiğimiz yıllarda Hisarönü'nde yapılan yüzey araştırması ve kazılarda bunlara benzer formlarda üretim yapan amfora atölyeleri belirlenmiştir. Böylece, bu tipteki amforaların Rodos Peraia'sı içindeki Hisarönü'nde, çömlekçi Hieroteles'e ait atölyelerde üretildikleri saptanmıştır. Ve artık bellidir ki, salt kulp baskılarına dayanarak amfora tiplerinin kökenlerini belirlemeye çalışmak sakıncalar getirebilecektir.

Üretim merkezlerinin belirlenmesinde bir başka sorun da taklitçiğin yaygınlığından kaynaklanmaktadır. Küçük çapta üretim yapan atölyeler satışlarını arttırmak amacıyla, genelde büyük üretim merkezlerinin pazarlarda ürünlerini kolayca tanıtabilmek için kendine özgü olarak geliştirdikleri amfora formlarını taklit etmişlerdir. Özellikle Kos amforaları birçok yerde taklit olarak üretilmiştir. Bu etken de bazen amforaların üretim merkezlerinin kesin olarak saptanmasını güçleştirmektedir. Üretim merkezlerinin saptanması için hamur ve astar analizlerinin iyi yapılması bu yüzden çok önemlidir.

Çalışmamın malzemesini oluşturan Kaunos Teras Tapınağı'ndan ele geçen amfora dipleri geniş bir tarih dilimine ait olmaları ve çok değişik formlar göstermeleri nedeniyle önemlidirler. Özellikle benzerlerine henüz hiçbir yerde rastlayamadığımız formların nerede üretildiği sorusu henüz

cevapsızdır. Bunların Kaunos'da ya da yakın çevresinde üretildiklerini bugün söyleyemiyoruz. Ancak inanıyorum ki, Kaunos'dan tüm amfora malzemesi üzerine yapılabilecek bir çalışma, bu soruya cevap bulduracaktır.

Yalnızca bana malzemeyi çalışma izni vermiş olmasıyla değil, çalışmamın gerçekleşmesindeki katkıları için de kazı başkanı, hocam B.Öğün'e minnettarım. Araştırma konumu saptayan ve çalışmalarımı takip eden hocam C.İşık'a; aydınlatıcı fikir tartışmaları için bana zaman ayıran A.Diler'e ve E.Doğer'e ancak teşekkür edebiliyorum.

KISALTMALAR

Metin içinde Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün Archäologische Anzeiger 1985'deki kısaltmaları kullanılmıştır. Burada geçmeyen kısaltmalar aşağıdadır:

B : Üretim Merkezi Bilinmeyenler

D : Diğer Amforalar

Doğer, Amforalar : E. Doğer, Antik Çağda Amforalar (1990)

CH : Chios

Grace, Amphoras : V.Grace, Amphoras and the Ancient Wine Trade,
Agora Picbook No:6 (1979)

HRT : Hieroteles

KND : Knidos

RD : Rodos

TT : Teras Tapınak

GİRİŞ

Antik çağın en önemli ticari mal depolama ve taşıma aracı olan amforalara ilk olarak Homeros destanlarında rastlanmaktadır¹. Ancak bu kelimenin ilk hali Akalar tarafından kullanılmıştır. İ.Ö.II.bine tarihlenen Linear B tabletlerinde çift kulplu bir kabın yanında amphiphereus ismi okunmaktadır².

Karakteristik olarak ağızları tıpa ile kapanabilecek kadar dar bir boyna, iki taraflı dikey kulplara ve içindeki malın boşaltılması sırasında üçüncü bir kulp gibi kullanılabilen kaideye sahip olan amforalar Erken Tunç Çağı'ndan itibaren Batı Anadolu ve Ege Adalarının bazılarında kullanılmışlardır. Troya'da İ.Ö.III. bine tarihlenen, yüksekliği 50 cm civarında, yumurta formu gövdeli, silindirik boyunlu, karşılıklı iki kulbu olan kaplar ele geçmiştir³.

İ.Ö.II.binin başlarından itibaren ticaretin artmasıyla deniz taşımacılığında uygun bir kap formuna ihtiyaç duyulmuştur. Bu forma uygun ilk kaplar ise İ.Ö.1600-1500 tarihlerinden itibaren Kanaan'lılar tarafından kullanılmıştır⁴.

Ege dünyasında bilinen ilk sivri dipli amforalar ise İonya ve Aeolya bölgelerinde üretilmişlerdir. Bu bölgelerde başta Chios, Lesbos, Samos, Klazomenai ve Milet'de olmak üzere öncelikle içpazara yönelik olarak üretilen bu kaplar 7.yy'ın sonundan itibaren geniş alanlara ihraç edilmeye başlanmıştır⁵.

I.Ö.5.yy başlarındaki İon ayaklanmasını kanlı şekilde bastıran Persler, Batı Anadolu'da bağıcılığı, dolayısıyla amfora üretimini durma noktasına getirmiştir. Sadece kıyıya yakın adalarda üretime devam edilebilmiştir⁶.

I.Ö.4.yy sonu ve III.yy başlarından itibaren özellikle Ege Bölgesi'nde şarapçılıkta ve amfora üretiminde büyük artışlar meydana gelmiştir. Bu bölgede hellenistik dönemle birlikte özellikle Rodos, Knidos ve Kos en büyük şarap ve amfora üretim merkezleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönemde üretimin birdenbire artmasının başlıca nedeni, İskender zamanında ve onun ölümünden sonra toprakların paylaşılmasından kaynaklanan savaşların askerlerdeki şarap ihtiyacını arttırmasıdır. Hellenistik dönem boyunca özellikle Rodos ve Knidos amforalarının çok fazla tüketildiğini görüyoruz. Bunun başlıca nedeni ise ucuz olmalarıdır⁷.

Teras Tapınak dolgusundan ele geçen amforaların tipolojisini daha iyi yapabilmek Anadolu ve yakın çevresindeki başlıca üretim merkezleri genel özellikleriyle aşağıda verilmiştir.

Knidos Amforaları: Özellikle Hellenistik ve Erken Roma Dönemleri'nde Anadolu Kıyıları'nın en önemli üretim merkezi olan Knidos Kenti, bugünkü bilgilerimiz ışığında I.Ö.6.yy'dan aralıklarla İ.S.7.yy'a kadar üretim yapmıştır⁸. Ucuz olduğundan geniş alanlarda pazar bulabilen Knidos amforaları, hem mühürlerindeki kent ismi, hem de kendine özgü formları ile kolayca tanınabilmektedirler. Knidos Kenti, Datça Yarımadası'nın batı ucunda konumlanmasına rağmen amfora

atölyelerine, yarımadanın bağıcılığa elverişli pek çok yerinde rastlanmaktadır. Bu atölyelerde normal formların yanında zaman zaman Rodos ve Kos amforalarının taklit edildiği de açığa çıkarılmıştır⁹.

Rodos Amforaları: Rodos Adası en son buluntulara göre İ.Ö.4.yy sonunda üretime başlamıştır¹⁰. Özellikle Hellenistik Dönem boyunca en büyük şarap ve ticari amfora üreticisi olarak karşımıza çıkan Rodos, üretime başlar başlamaz tüketici pazarlarındaki egemenliği ele geçirmiş ve bunu üç asır devam ettirmiştir. Rodos amforaları İngiltere'den Karadeniz Kıyıları ve Hindistan'a dek yayılmıştır¹¹. İskenderiye'de ele geçen 90.000 damgalı amfora kulbunun %85'inin Rodos amforalarına ait olması, adanın tüketici pazarlarındaki gücünü ortaya koymaktadır. Bu oran diğer taraftan adadaki şarap üretiminin çok yüksek boyutlara ulaştığını, ucuz olduğunu ve daha çok sıradan insanlar tarafından tüketildiğini göstermektedir. Rodos amforaları ortaya çıkışlarından itibaren iki asır süresince sistemli şekilde mühürlenmişlerdir. Mühürlerde adanın simgesi olarak "Helios Başı" veya "Gül" motifi kullanılmıştır; en belirgin özellikleri krem rengi hamuru, astarı ve dikey kulplarıdır¹².

Hieroteles Amforaları: Uzun süredir üretim merkezi bilinmeyen Hieroteles amforalarının Datça Yarımadası'ndaki Hisarönü civarında yer alan yöresel atölyelerde üretildiği, N.Tuna tarafından gerçekleştirilen yüzey araştırmalarıyla ortaya çıkmıştır¹³. Bu alan antik çağda Rodos Peraia'sı olarak adlandırılan bölge içinde yer almaktadır. Kulplarında Rodos Eponymlerinin isimlerini taşımalarına rağmen bu amforalar, kiremit kırmızısı rengi, daha koyu astarı ve özellikle kaidelerindeki plastik

halkalarıyla, daha çok Knidos amforalarının etkisinde üretilmişlerdir. Hieroteles amforaları tip olarak üçe ayrılmaktadır. Bunlardan ikisi İ.Ö.III.yy'a, diğeri ise İ.Ö.I.yy-İ.S.II.yy'a tarihlenmektedirler¹⁴.

Chios Amforaları: Antik çağın en istikrarlı şarap üreticisi olan Chios Adası İ.Ö.7.yy'ın son çeyreğinden İ.S.II.-III.yy'lara kadar yedi-sekiz asır boyunca şarap ve ticari amfora üretmiştir¹⁵. Kendine özgü formlarıyla Fas'dan Karadeniz'e kadar çok geniş bir alana yayılan Chios amforaları, şarabının pahalı ve lüks olması nedeniyle az tüketilmiş ve bu nedenle fazla ele geçmemiştir. Tüketimi arttırmak için Chios şarapları, amforalardan ayrı olarak lagynoslar içinde de satışa sunulmuştur. Bunlar da amforalar gibi mühürlenerek pazarlanmışlardır¹⁶.

Thasos Amforaları: Kaliteli şarabı ile ünlü Thasos Adası, Fransız Arkeologların yaptıkları son araştırmalara göre İ.Ö.5.yy'da üretime başlamıştır¹⁷. Thasos Adası şaraplarını amforalar içinde daha çok Karadeniz Kıyıları'ndaki koloni kentlere pazarlamışlardır. Özellikle erken Thasos amforaları hakkında şimdilik sadece Karadeniz Bölgesi'nde ele geçen buluntular açıklayıcı olmaktadır. Karadeniz'e yapılan bu ticaretin sonucu olarak da Thasos amforaları, Karadeniz'deki koloni şehirlerden Herakleia Pontike, Amastris ve Khersonessos amforalarını biçim olarak etkilemiştir¹⁸. Ayrıca Thasos, sistemli mühürlemeyi en erken başlatan merkez olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁹.

Kos Amforaları: Rodos ve Knidos gibi Kos amforaları da İ.Ö.III.yy'dan itibaren kendine özgü formlarıyla karşımıza çıkarlar²⁰. Bu

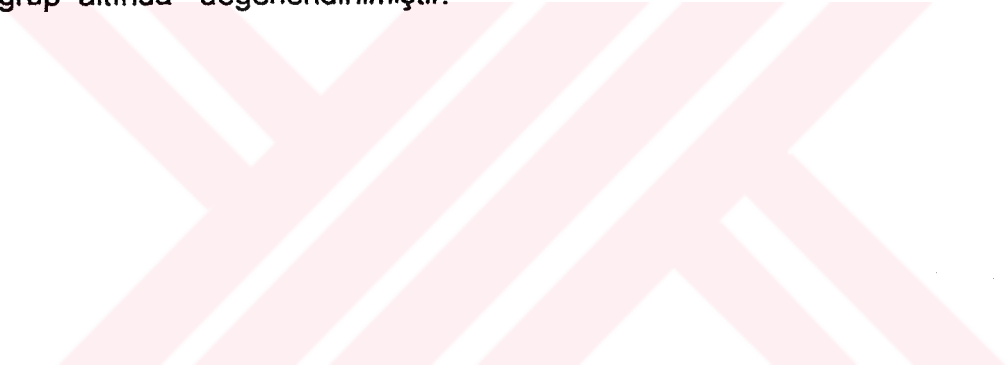
tarihten itibaren iki yüzyıl boyunca genel hatlarıyla formlarını koruyan Kos amforalarının temel özellikleri; ikiz kulplar, omuzdan boyuna geçişteki çıkıntılar, alt kısımlarındaki düğme gibi küçük dipler ve çok ince cidarlarıdır²¹. Kos amforaları, başta Knidos, Myndos ve Halikarnassos'da olmak üzere bir çok merkezde taklit olarak üretilmişlerdir. Bu amforalar diğer büyük üretim merkezlerinin aksine sistemli olarak mühürlenmemişlerdir. Mühürlerinde tek bir isim veya kentin simgesi olan "yengeç" veya "dikenli sopa" görülmektedir; bazen de sadece kentin adı basılmıştır²².

Kaunos Teras Tapınağı dolgusundan gelen amfora dipleri, özellikle Ege Dünyası'nda yer alan büyük üretim merkezlerinin çeşitli dönemlerine ait dipler içermesi nedeniyle, geniş kapsamlı ve öğretici bir çalışma olanağı sunması açısından çok önemlidir. Bunlar içinde en büyük grubu Datça Yarımadasında, Hisarönü yakınlarında üretilen Hieroteles amforaları oluşturmaktadır. Bu grubu sırasıyla Knidos, Chios, Rodos, Thasos ve Kos (?) dipleri izlemektedir. Ancak bunun yanında henüz üretim merkezi bilinmeyen amforalar da oldukça yüksek orandadır. Beş değişik gruba ayrılan bu amforaların, arkeolojik belgelerin eksikliğine karşın, Kaunos veya yakın çevresinde üretilmiş olabileceğine inanıyoruz. Ancak henüz bu konu hakkında hiçbir bulgu yoktur.

Araştırmanın en geniş ve en önemli kısmını gruplandırma ve katalog bölümü oluşturmaktadır. Parçaların tüm özellikleri, karşılaştırmaları ve tarihlemeleri bu bölümde verilmiştir. Çok sayıda ve seri şekilde üretilen amforaların özensiz işçiliklerinin olmasından dolayı

parçalarda temelde aynı, ayrıntıda farklı çeşitli profiller görülebilmektedir. Bu nedenle de çok kesin bir grupta ve dizin yapmak zorlaşmaktadır. Bütün bunlara rağmen, yine de genel hatlarıyla da olsa bir form gelişimi izlemek ve tarihleme yapmak olanaklıdır.

Gruplamada, mühürlerinde Rodos Eponymlerinin isimleri bulunan, buna karşın Datça-Hisarönü'ndeki atölyelerde üretilen ve form olarak Rodos amforalarından daha çok Knidos amforalarının etkisinde üretilen çömlekçi Hieroteles'e ait amfora dipleri, Rodos amforalarından ayrı bir grup altında değerlendirilmiştir.

TERAS TAPINAK VE AMFORALAR

Tapınak Terası, Kaunos Kazısı'nın başladığı ilk yıllarda B.Öğün tarafından keşfedilmiş ve kazılmış, 1981 yılından sonra da A.Diler tarafından buradaki çalışmalar devam ettirilmiştir. Tapınak, hellenistik şehrin merkezinde agora ile palestra arasındaki yamaçta konumlanması nedeniyle özel bir öneme sahiptir.

Teras dolgusu içinde in situ olarak ele geçen amforalar terasın yapılanması ve yürüme zeminlerinin belirlenmesinde yönlendirici olmuşlardır. Bunlardan salt alt kısmı sağlam olarak ele geçen amforalar bir yangın ve kum katmanı üzerinde, aynı seviyede yanyana dizili olarak açığa çıkarılmışlardır. Yine aynı durumda başka amforalar Heroon'un kuzey duvarı köşesinde ve tapınağın krepidoma temelleri önünde bulunmuştur. Dik olarak yerleştirilen ve yarılardan toprağa gömülü bu amforalardan bazılarının alttan taşlarla desteklendiği görülmüştür. Bu nedenle bu amforalar yürüme düzeyinde ve açıkta duruyor olmalıydılar. Burada ortaya çıkarılan amforaların işlevi tam olarak bilinmemekle birlikte, gövdelerinin alt kısımlarından toprağa düzgün olarak dizilmeleri nedeniyle kütle ilgili olabilecekleri önerilmiştir²³.

Tapınak Terası'nda ilk kazıların başladığı 1969-71 ve ardından 1981 yılından beri sürdürülen kazı çalışmalarıyla çok sayıda baskılı amfora kulbu da ele geçmiştir. Özellikle ikinci dönem kazılarda ele geçen baskılı amfora kulbu sayısı 220 civarında olup bunlar V.Grace

tarafından çalışılmıştır²⁴. Bunların 183'ü Rodos, 5'i Thasos, 5'i Kos ve 3'ü Knidos kökenlidir. 25 damgalı kulbun ise kökeni belirlenememiştir²⁵. Bu sayıların ışığında Rodos amforalarının oranı %88'i bulmaktadır. Ancak bu sayı gerçek oranı yansıtmamaktadır. Amforaların gerçek sayısını veren dipler incelendiğinde Rodos amforaları çok daha düşük oranlarda karşımıza çıkmaktadır. Bunların da çoğu Hisarönü'ndeki atölyelerde üretilmişlerdir. Baskılı kulplarda bu oranın çok yüksek oluşu Rodos amforalarının her iki kulbunun da düzenli olarak damgalanmasına bağlanabilir.

Dikkate değer bir başka nokta da, in situ ele geçen amforalarla anakaya arasındaki seviyede bulunan amfora kulplarının genelde İ.Ö.III.yy'a ait olması ve III.yy'dan sonraya ait hiçbir damgalı kulbun ele geçmemesidir. Tüm Teras Dolgusu içinde daha geç tarihe verilen amforalar in situ amforaların üzerindeki seviyelerde bulunmuşlardır. Rodos ve Knidos kökenli olan bu en geç kulplar İ.Ö.geç II.-erken I.yy'a tarihlenmektedirler²⁶.

TERAS TAPINAK'DAN ELE GEÇEN AMFORA DİPLERİ TİPOLOJİSİ

Kaunos Tapınak Terası'ndan, Ege Bölgesi'ndeki büyük üretim merkezlerinde üretilmiş çok sayıda dip ele geçmiştir. Bunlar içinde en büyük grubu Datça-Hisarönü atölyelerinde üretilen Hieroteles amforaları oluşturmaktadır. Bunu Knidos, Chios, Rodos ve Thasos amforaları izler. V.Grace tarafından çalışılan damgalı kulplardan beşinin Kos'a ait olmasına karşın²⁷, dipler içinde kesin olarak Kos üretimi denilebilecek hiçbir parça yoktur. Üretim merkezi bilinebilen gruplar dışında, henüz nerede üretildikleri kesin bilinmeyen beş ayrı grup daha saptanmıştır. Ayrıca değişik üretim merkezlerine ait çok sayıda tekil parça, teras dolgusundan ele geçen diplerin önemli bir bölümünü oluşturur.

Üretim merkezleri bilinen ve henüz bilinmeyen grupların sayıları ve tipolojik özellikleri aşağıda verilmiştir. Tekil örnekler ise katalog kısmının sonunda "Diğer Amforalar" adı altında değerlendirilecektir.

Knidos (Lev.1-4): Tapınak Terası'ndan ele geçen malzeme içinde Knidos amforaları oniki örnekle temsil edilmektedirler ve bu formlar İ.Ö.IV.yy'ın sonu ile III.yy ortaları arasına tarihlendirilmektedirler. En erken Knidos kaidesi olan ve İ.Ö.IV.yy sonuna tarihlenen KND 1, topaç formu ve altta içe oyuktur²⁸. KND 2 form olarak buna benzerdir. Ona karşın boyutları biraz daha büyümüş, konturları biraz daha düzleşmiştir. Asıl önemlisi ama, alttaki oyukluk kaybolmuştur. Bu nedenle de KND 1'in takipçisi olmalıdır.

Knidos, İ.Ö.III.yy ilk çeyreğinden itibaren pazar payını arttırmış ve bunun sonucunda da şaraplarını büyük boyutlu amforalar içinde ihraç etmeye başlamıştır²⁹. Bu tipteki amforaları Kaunos'da 7 örnekden tanıyoruz (KND 3-9). Bunlar yüksek konik formludur. KND 3-4 örnekleri daha çok dik kenarlı iken, KND 5-9 parçaları ise içe dönük bir profil gösterirler. Önceki iki örnek, KND 3-4, İ.Ö.III.yy ikinci çeyreğine tarihlenen, Kaunos'da KND 5-9 parçalarıyla temsil edilen eğik kenarlı Zenon Grubu amforalarının³⁰ erken tipleri olmalıdırlar. Bu grubu takip eden örneklerde kaidenin boyutu biraz küçülür ve en geniş kısmı olan yukarıda bir profil oluşmaya başlar³¹. Bu profil zaman içinde daha belirginleşir. KND 10-11 dipleri, az da olsa küçülmüştür ve yukarıda dışa doğru daha çok taşmıştır; buradaki profil yuvarlak forma gelmiştir. KND 12'de profil daha da keskindir. İ.Ö.III.yy'ın ortalarından sonraki Knidos örneklerinde karakteristik olan bir plastik halkadan³² burada sözedilemez. Bu nedenle KND 12 örneği daha çok İ.Ö.III.yy ortasına yakın bir tarihten olmalıdır.

İ.Ö.III.yy ortalarından sonraki dönemlerden Knidos amforalarının ele geçmemesi, Kaunos'un Knidos ile olan şarap ticaretinin bu çağdan başlayarak çok zayıfladığının, belki de bittiğinin, yerini aşağıda da vurgulandığı gibi Rodos şarabının aldığı bir belgesi olarak kabul edilmelidir.

Rodos: (Lev.5-9) Tapınak Terası'ndan ele geçen damgalı kulplar arasında, Rodos amforası kulplarının oranı %88'i bulmasına karşın³³, bu adadan amfora dibi yalnızca 10 örnekle temsil edilmektedir. İ.Ö.IV.yy

sonu-III.yy başında üretime başlayan Rodos, çok zaman geçmeden tüketici pazarlarında söz sahibi olmuştur. Ona karşın ama, bugünkü buluntuların ışığı altında, Kaunos pazarına ancak İ.Ö.240 yıllarında girebilmiştir. Girne batığından ele geçen ve Rodos amforalarının prototipi olarak adlandırılan amfora dibi örneklerine³⁴, Teras dolgusu içinde rastlanmamıştır; en erken grubu, Rodos amforası kaidelerinin kanonik formunu gösteren örnekler oluşturur.

Bu dipler içinde, RD 1-5 no'lu örnekler Rodos amfora diplerinin kanonik formun başlangıç profiline sahiptirler ve büyük ihtimalle de İ.Ö.III.yy ikinci yarısının ortalarında üretilmişlerdir³⁵. Kanonik forma ulaşmış basit, çıkıntı tutamak biçimiyle; onu gövdeden ayıran ince profiliyle RD 1 bunlar arasındaki en erken örnek olarak İ.Ö.240 tarihinden sonra yapılmış olmalıdır. RD 2-5 nolu örnekler üst bölümlerinde yer alan profillerinin yüzeyselleşmesi nedeniyle, RD 1 nolu parçadan biraz daha sonraya ait olmalıdırlar; ancak, hala daha III.yy karakterini muhafaza ederler. İ.Ö.II.yy başlarından itibaren Rodos kökenli amfora dipleri belirgin bir form gelişimi gösterirler: Zaman içinde dışı doğru gittikçe artan bir açılma gösterirler³⁶. İ.Ö.I.yy sonuna kadar görülen bu gelişimi³⁷, RD 6-10 no'lu örneklerde takip edebiliyoruz. RD 10 parçasında bu genişleme öylesine belirgindir ki, bu özelliğiyle İ.Ö.II.yy ortalarından daha sonra ve belki de yy'ın sonlarında üretilen bir amforaya ait olmalıdır.

Hieroteles (Lev. 10-17): Tapınak Terası'nda ele geçen dipler arasında en büyük grubu Hieroteles üretimi amfora dipleri oluşturur.

Son yıllarda yapılan araştırmaların sonuçlarına göre bunlar Rodos Pereia'sı sınırları içinde yer alan Datça Yarımadası'nın Hisarönü Bölgesi'ndeki atölyelerde İ..273/271-240 tarihleri arasında retilmiřlerdir³⁸.

Hieroteles retimi amfora kaidelerinin ie oyuk profilli olanları Knidos rnekinde olduğu gibi erken rnekleler olarak kabul edilmektedir³⁹. Elimizde bu tipten yalnızca bir örnek vardır (HRT 1) ve kaidesindeki ie oyuk profilli nedeniyle de kuşku yoktur ki, grubun erken örneğidir.

Birbirinden biraz farklı görülmelerine karşın HRT 2-20 amforalarının hepsi ortak karaktere sahiptirler: farklı yükseklikteki ve formdaki kaide üzerine keskin yada yumuşak bir plastik halka yapılmıştır. Bu atölyenin İ..265-240 yılları arasındaki karakteristiėidir⁴⁰. Hemen İ..240 yıllarından sonra, plastik halka ortadan kalkar ve kaide tipik Rodos amforalarının kaidesine dnřr⁴¹.

HRT 21 plastik halka dışında, özellikle konik ve yüksek kaidesiyle tipik bir Rodos kaidesidir ve bu özelliği ile de plastik halkanın ortadan kalktığı İ..240 yıllarına yakın bir tarihten olmalıdır. HRT 22 nolu dip, halkasız ve basit tutamak formudur. Bu nedenle de üretimi için İ..240 yılı sonrası kabul edilmelidir.

Chios (Lev. 18-20): Ada antik çağın en önemli ve en kaliteli şarap üretim merkezlerindedir ve daha İ.. VI.yy başlarından itibaren de

özgün formdaki amforalarıyla ticaret yapmışlardır. Son yapılan araştırmalarla Chios amforaları altı farklı tipe ayrılmaktadırlar⁴².

I.Ö.600 yıllarına tarihlenen ilk tipin kaide formunu henüz tanımıyoruz⁴³. Bunu takip eden II, III ve IV. tipe ait amforaların kaidelerindeki ortak özellik ise, alçak ve içi oyuk profilleridir⁴⁴. I.Ö.550-490 yılları arasındaki üretimlerde kaidenin kenarı ve içteki oyuk dik profillidir⁴⁵. Bu grup Tapınak Terası'ndan ele geçen dipler içinde tek bir örnekle temsil edilmektedir (CH 1). Yaklaşık I.Ö.500-400 yılları arasında kaidedeki profil dışı doğru bir açılma gösterir⁴⁶. Kaunos'dan CH 2 nolu dip, daha çok yatay ve keskin konturuyla I.Ö.490 tarihine⁴⁷, CH 3 ve 4 parçaları ise yaklaşık 450-400 yıllarına⁴⁸ ait olmalıdır. Benzerleri, I.B.Zeest tarafından I.Ö.IV.yy'a tarihlenmek istenen CH 5 ve 6⁴⁹, son örnekler daha yakın formları nedeniyle, I.Ö.V.yy'da (sonlarında?) üretilmiş olmalıdırlar. CH 7, form olarak CH 6 nolu örneğe yakın durmaktadır; tek farkla ki, daha geniş üretilmiştir. Bu da kaideye daha basık bir ifade vermektedir. Bu nedenle parça I.Ö.V.yy'da üretilen ayrı bir tip olarak değerlendirilmelidir. I.Ö.IV.yy'dan itibaren üretilmeye başlanan 5. tipin kaideleri⁵⁰, önceki tiplerden ayrılmaktadır: bunlar, yüksek, gövdenin doğal uzantısı şeklinde yapılmalarına karşın, içbükey bir profille gövdeden net bir şekilde ayrılırlar. Tapınak Terası'ndan ele geçen bu tipte dört örnek ele geçmiştir (CH 8-11). Bunların içinde CH 8 ve 9, içlerindeki derin oyuklar nedeniyle bu grubun erken formları olmalıdır. CH 10'da oyukluk artık simgeseldir, CH 11'de ise oyuk kaybolmuş ve alt kısım yuvarlaklaşmıştır. Bu iki örnek, I.Ö.III.yy'dan itibaren görülen sivri Chios diplerinin⁵¹ prototipleri şeklindedirler ve bu

özellikleriyle, İ.Ö.IV.yy'ın sonlarına yakın bir tarihte üretilmiş olmalıdırlar.

Thasos (Lev.21-22): En son bulgulara göre Thasos Adası İ.Ö.V.yy ortalarından itibaren üretime başlamıştır. İ.Ö.V.yy ikinci yarısı süresince üretilen en erken Thasos amforalarının kaidelerini⁵² Kaunos'dan tanımıyoruz.

İ.Ö.IV.yy başlarında, yüzyıl kadar yaşayacak tamamen yeni bir amfora tipi üretilmiştir adada. İnce, uzun bir form gösteren bu yeni tipin kaidesi de özgündür: Gövdenin altına bağlanan, aşağı doğru içbükey yaparak genişleyen ve altta içe kapanan uzun bir kaidedir; tabanda hafif içbükeydir⁵³. Tapınak Terası'ndan TH 1 nolu örnek, bu tipin özelliklerini tümüyle taşımaktadır. Ama yüzyıl içinde nereden olabileceği konusunda kesin bir şey söylenemez.. Bu arada İ.Ö.V.yy da üretilen form da yaşamını sürdürmektedir⁵⁴.

İ.Ö.III.yy ortalarından itibaren Thasos amforalarında gövdenin devamı olan, kısa ve alt kısmı keskin profilli, geniş bir tabanla oturan düz kaideler görülmektedir⁵⁵. Tapınak Terası'ndan TH 2, bu örneğin Kaunos temsilcisidir. TH 3 parçası aynı formda yapılmış olmasına karşın, daha küçük şekliyle belki biraz daha geç bir tarihten olmalıdır. Bu tipe paralel olarak aynı tarihlerde, III. yy ortasından sonra bir başka form daha hakimdir⁵⁶. Kaunos'dan TH 4'ün örneğini temsil ettiği bu formda, keskin profil ortadan kalkmış ve kaide, tümüyle Rodos amforalarının formuna ulaşmıştır.

daha hakimdir⁵⁶. Kaunos'dan TH 4'ün örneğini temsil ettiği bu formda, keskin profil ortadan kalkmış ve kaide, tümüyle Rodos amforalarının formuna ulaşmıştır.

Kos(?) (Lev.23): Tapınak Terası'ndan Kos Amforalarının dibine ait olabilecek sadece üç örnek ele geçmiştir (KOS I, II ve III). Bu tipteki dipler, I.B.Zeest tarafından Kos amforaları olarak belirlenirken⁵⁷, V.Grace, bunları "Kökeni Bilinmeyenler" grubuna dahil etmektedir⁵⁸. Bunlar küçük düğme dip olmalarına rağmen biraz daha farklı profilleri ve kap cidarlarının kalınlığıyla belki daha çok Kos taklidi olarak üretilmişlerdir⁵⁹.

Üretim Merkezi Bilinmeyenler (Lev.24-29):

Büyük üretim merkezlerinden gelen amforalara ait kaideler ile küçük üretim merkezlerine ait tekil örneklerin dışında kalanlar, üretim merkezleri bugün bilinmeyen önemli bir grubu oluşturmaktadırlar. Bunların alt gruba ayrılmasında hamur yapısı ve form yol gösterici olmuştur. Buna göre parçalar en fazla beş alt gruba ayrılabilir (GBI-GBV) ve alt grup içinde sayıları üç ile altı arasında değişmektedir. Bunların kronojik bir tipolojiye yerleştirmenin zorluğu, ancak sonraki yıllarda yapılacak araştırmalarla aşılabilecektir.

Bugün, yukarıda incelenen üretim merkezi saptanmış amforaların kaidelerinde izlenen genel gelişimi, bu gruplara da uygulamanın dışında bir başka yöntem kalmamıştır bize. Bu yöntemle varılacak sonucun da doğruluğu, ancak soru işaretli kabul edilmelidir.

Bu gruplardan özellikle birinci gruba ait olanların Kaba hamurları ve özensiz işçilikleri nedeniyle, Kaunos'da üretildiklerine inanıyorum. Çünkü, pazar bulmanın olmazsa olmazlarından biri şarap kalitesi iken diğeri de takdimdir.

Grup BI (Lev.24-25): Altı örnekle temsil edilen bu grubun hamur rengi koyu kırmızı-devetüyü arasındadır. Oldukça kaba hamurlu olan parçaların işçilikleri de kötüdür. Çok kesin olmamakla birlikte diğere amfora gruplarının genelinde görülen form gelişimi bu grupta da izlenebilmektedir. BI 1 nolu dip, düz hatlara ve derin oyuğa sahip iken, BI 2 ve BI 3'de hatlar biraz yumuşar ve oyuk biraz sığlaşır. BI 4'de kaide, keskin bir profille gövdeden ayrılmasına rağmen, iç kısımdaki oyuk biraz daha sığ ve kapalıdır. BI 5 ve 6'da da bu gelişim devam eder. Özellikle bu grubun en geç parçası olması gereken BI 6, yuvarlak profillidir ve basit, girinti biçiminde bir oyuğa sahiptir.

Grup BII (Lev.26): Salt üç örneği belirlenebilen bu grup, açık kahverengi-kiremit kırmızısı renkli ve temiz hamurludur. İç kısmı oyuk, alçak, simit formu biçime sahip olan bu gruptaki kaidelerin profilleri birbirlerine çok yakındır. BII 3'ün, BII 1 ve 2'den daha küçük boyutlu olmasının dışında çok benzer profillidirler, bu nedenle de aralarında fazla bir zaman farkı olmamalıdır.

Grup BIII (Lev.27): Devetüyü renkli hamura sahip bu gruptan üç örnek ele geçmiştir. Bu gruptaki diplerin hamurları temiz, işçilikleri de oldukça

kalitelidir. Bunların ortak form özellikleri, iç kısımlarındaki derin oyukluk ve dış kısımlarındaki bant profilidir. Bu özellikleri birbirlerinin tam benzeri olmasa da bunlar, bunlar aynı merkezde ve birbirlerine yakın tarihlerde üretilmiş olmalıdır. Bunlar içinde BIII 2 daha derin oyuğa, dik profile ve alçak banta sahip olmasıyla BIII 1 ve 3'den biraz daha farklıdır.

Grup BIV (Lev.28): Üç no'lu gruba aynı hamur rengine sahip olmasına rağmen bu gruptaki diplerin hamurları ve işçilikleri daha kabadır. Dış profilleri de üç no'lu gruba yakın olan bu diplerin bir diğer özelliği kaidelerinin altındaki oyukların çok daha sığ olmasıdır. Bu benzer özellikleriyle B III grubuyla aynı veya komşu atölyelerde ve birbirlerine yakın tarihlerde üretilmiş olabilirler. Bu grup içinde de BIV 2, daha derin oyuğu ve geniş bant profiliyle BIV 1 ve 3'den biraz farklıdır.

Grup BV (Lev.29): Kiremit kırmızısı hamur rengine sahip bu grup dört örnekle temsil edilmektedir. Temiz sayılabilecek hamurları vardır ve özenli şekilde biçimlendirilmişlerdir. Bu grubun ortak form özelliği kozalak biçimli profilleridir. Bu grup dipleri de diğer formlardaki ortak gelişimi göstermektedir: hatlar gittikçe yumuşar ve yuvarlaklaşır. BV 1 daha dik ve düz eğime ve sivri uca sahip iken BV 2, gövdeden kaideye geçişte keskin bir profil göstermesine rağmen biraz daha yuvarlak hatlarıyla B V 1'in takipçisi olmalıdır. BV 3 nolu dipte yuvarlaklık daha da artar, en geç eser olması gereken BV 4 ise hemen hemen tamamen yuvarlak bir forma sahiptir.

KNİDOS AMFORALARI

KND 1

TT 01030989, XXXIII.Seviye, -275/-280 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. az kum, kireç ve mikalı. IV.yy sonu III.yy başı

Krş:J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 112, 1988, s.345, fig.4h.; J.Brend-

J.Humbart, Tell Keisan (1971-1976) (1980) Paris, pl.15, fig.16

KND 2

TT 0124088, I.Seviye, -10/-105 cm

Koyu kiremit kırmızısı hamurlu. Az mika, nispeten fazla oranda kum ve kireç parçacıklı. 3.yy başı

Krş: KND 1

KND 3

TT 021108, IV.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Az sayılamayacak oranda kum, kireç ve mikalı. Zenon Grubu İ.Ö.280-275 civarı.

Krş. J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 112, 1988, s.345, fig. 4i.

KND 4

TT 01317089, I.Seviye, -75/-90 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Az kum ve mikalı, kireç oranı nispeten fazla.

Zenon Grubu, İ.Ö.280-275 civarı

Krş. KND 3

KND 5

TT 01030989, XXXI.seviye -190/-200 cm

Açık kiremit kırmızısı ile açık siyah arasında değişen hamur rengi var. Pişirme hatasından dolayı duvarının iç kısmı siyaha yakın bir renk almış. Az sayılmayacak oranda kum ve kireçli, çok az mikalı. İ.Ö. III.yy ilk yarısı

Krş: C.G.Koehler-M.B.Wallace, AJA 91,1987, s.51, fig.26; V.Grace,, BCH Suppl.XIII, s.551-565, Fig.1 ve 16; J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 112, 1988, s.345, fig. 4i

KND 6

TT 01030989, V. Seviye, -50/-60 cm

Kiremit kırmızısı ile siyah arasında değişen renk hamurlu. Kap duvarının iç kısımları pişirme hatasından dolayı siyahımsı bir renk almış. Kaba hamurlu. İçinde özellikle kum oranı çok fazla. İ.Ö.III.yy ilk yarısı

Krş. KND 5

KND 7

TT 01030989, XVII.Seviye, -150/-165 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Az sayılmayacak oranda kum, kireç ve mikalı. İ.Ö.III.yy ilk yarısı

Krş: KND 5

KND 8

TT 01030989, VIII.Seviye -80/-90 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Çok az kum ve mikalı. İ.Ö. III.yy ilk yarısı

Krş: Knd 5

KND 9

TT 021108, II. seviye, -22/-70 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Az kum, kireç ve mikalı. Fırınlama hatası nedeniyle kap duvarının iç kısmında çatlaklar oluşmuş. İ.Ö.III.yy ilk yarısı

Krş: KND 5

KND 10

TT 0222088, I. seviye, -60/-150 cm arası teras dolgusu

Devetüyü hamurlu. Az sayılmayacak oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.: İ.Ö.III.yy ilk yarısı.

Krş: KND 5

KND 11

TT 021108, II. seviye, -22/-70 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Çok az kum, kireç ve mika parçacıklı. İ.Ö.III.yy ortaları. Tutamağın üst kısmında band oluşmaya başlamış.

Krş: KND 5

KND 12

TT 01030989, III.Seviye, -25/-35 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Az sayılmayacak oranda kum ve kireç ile çok az mikalı. Tutamağın üst kısmındaki band iyice belirginleşmiş, alt kısım silindirik bir hal almış ve çok uzamış. I.Ö.III.yy ortaları

Krş: V.Grace, Amphoras and Ancient Wine Trade, Agora Picbook No:6, Fig.64, soldan üçüncü örnek.

RODOS AMFORALARI

RD 1

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Koyu krem hamurlu. Çok az kum, kireç ve mika tanecikli. Duvarının iç kısımlarında küçük hava kabarcıkları kalmış. İ.Ö.III.yy son çeyreği

Krş: V.Grace, Hesperia 32, 1963, s.329, fig.9; J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 113, 1989, s.285, fig. 11.

RD 2

TT 012807, I.Seviye

Koyu krem hamurlu. Az kum parçacıklı. İ.Ö.III.yy son çeyreği.

Krş: RD 1

RD 3

TT 021108, II.Seviye, -22/-70 cm

Koyu krem hamurlu. Çok az kum ve kireç parçacıklı. İ.Ö.III.yy son çeyreği

Krş: V.Grace, Hesperia 32, 1963, s.323, fig.9

RD 4

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Koyu krem hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı. İ.Ö.III.yy sonları.

Krş: RD 3

RD 5

TT 01030989, XI.Seviye, -105/-115 cm

Koyu krem hamurlu. Çok az ince kum ve mika tanecikli. İ.Ö.III.yy sonu.

Krş: V.Grace, Amphoras and Ancient Wine Trade, Agora Picbook No:6, res. 22, sağ taraftaki figür.

RD 6

TT 012807, I.Seviye

Koyu krem hamurlu. Temiz hamurlu. İçinde sadece çok düşük oranda ince kum tanecikleri var. İ.Ö.II.yy başı.

Krş: E.Doğer, Antik Çağda Amforalar (1990), s.90, res. 85.

RD 7

TT 01030989, XIV.Seviye, -140/-150 cm

Koyu krem hamurlu. Çok düşük oranda mika ve küçük kum tanecikli. İ.Ö.II.yy ilk yarısı.

Krş: V.Grace, Amphoras and Ancient Wine Trade, res. 22 ve 31

RD 8

TT 01030989, VIII.Seviye, -80/-90 cm

Koyu krem hamurlu. Çok düşük oranda ince kum tanecikli. İ.Ö.II.yy ilk yarısı.

Krş: RD 7

RD 9

TT 02110989, VII.Seviye, -75/-80 cm

Koyu krem hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mikalı. İ.Ö.II.yy ortaları.

Krş: E.Doğer, Antik Çağda Amforalar (1990), res.86

RD 10

TT 01030989, VII.Seviye, -75/-80 cm

Koyu krem hamurlu. Oldukça temiz bir hamuru var. Çok düşük oranda kum zerrecikli. İ.Ö. II.yy ortalarından biraz daha geç olmalı.

Krş: RD 9

HIEROTELES AMFORALARI

HRT 1

TT 02110989, VII.Seviye

Açık kahverengi hamurlu. Çok düşük oranda kum ve mikalı; kireç oranı ise nispeten fazla. İ.Ö.270 civarı

Krş: J.Y.Empereur-A.Hesnard, Les Amphores Hellenistiques, Céramiques Hélienistiques et Romaines II, Lev.59, fig.9 (?).

HRT 2

TT 0124088, I.Seviye, -10/-105 cm

Fırınlama hatası nedeniyle açıkdevetüyü-koyukahverengi arasında değişen hamur rengi var. Düşük oranda kum tanecikli. İ.Ö.265-240 arası.

Krş: Hieroteles amphoraları için bk. E.Doğer, Arkeoloji dergisi II, 1994, s.195-218; J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 113, 1989, s.277-292.

HRT 3

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Açık kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda kireç ve mika ile nispeten fazla kum parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 4

TT 011608, II.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Sadece çok düşük oranda kum tanecikli.

I.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 5

TT 02110989, VI.Seviye

Koyu kiremit kırmızısı hamurlu. Az miktarda küçük kum parçacığı ve mikalı. I.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 6

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Çok az kum, kireç ve mikalı. I.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 7

TT 011608, II.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda küçük kum tanecikli. Profili diğerlerine göre biraz farklılık göstermesine rağmen bu parça da Hieroteles atölyelerinde üretilmiş olmalıdır. I.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 8

TT 01030989, IX.Seviye, -100/-105 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mikalı.

İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 9

TT Portikus stylobatından 15 cm aşağıdan ele geçmiştir.

Kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mika

parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 10

TT 01030989, XL.Seviye, -420/-450 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum ve mikalı. İ.Ö.265-240

arası

Krş: HRT 2

HRT 11

TT 01030989, XVI.Seviye, -160/-165 cm

Kiremit kırmızısı ile siyah arasında değişen hamur rengi var. Kap duvarının iç kısmı fazla pişirmeden dolayı siyah bir renk almış. Çok düşük oranda kum ve kireç parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası.

Krş: Hrt 2

HRT 12

TT 01030989, XVII.Seviye, -150/165 cm

Kahverengiye yakın hamurlu. İçinde az oranda kum ve mika parçacıklı.

İ.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 13

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Fırınlama hatasından dolayı kap duvarının orta kısmı siyaha yakın bir renk almış. Düşük oranda kum, kireç ve mikalı. İ.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 14

TT 02110989, VI.Seviye

Krem rengi hamurlu. Çok düşük oranda iri kum tanecikli. Hamurunun renginden dolayı bu parça taklit olarak Rodos'da üretilmiş olmalıdır.

Tarih: İ.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 15

TT 01030989, XXI.Seviye, -190/-200 cm

Hamur rengi koyukrem ile açikkahverengi arasında değişiyor. Kap duvarının kenar kısımları açikkahverengi, orta kısmı ise koyukrem renkli. Az kum ve mikalı. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 16

TT 021108, II.Seviye

Kiremit kırmızısı ile koyugri arası hamurlu. Bol kum, az mika parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 17

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Açık kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda kum ve mika ile nispeten fazla kireç parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 18

TT 012807, I.Seviye

Kahverengi kırmızımsı hamurlu. Çok az oranda kum tanecikli. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 19

TT 021108, II.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum ve mika tanecikli. İ.Ö.265-240 arası

Krş: HRT 2

HRT 20

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kireç ve mika ile nispeten fazla kum parçacıklı. İ.Ö.265-240 arası.

Krş: HRT 2

HRT 21

TT 0223088, V.Seviye, -190/-200 cm

Açık kiremit kırmızısı ile siyah arasında değişen hamur rengi var. Fazla pişirilmesinden dolayı kap duvarının içi siyah renk almış. Bol kum taneciği ile az mikalı. İ.Ö.265-240 arası. Ancak 240'a yakın. Rodos tipinde biçimlendirilmiş.

Krş: HRT 2

HRT 22

TT 021108, II.Seviye

Koyu kahverengi-siyah arasında değişen renk hamurlu. Kaba hamurlu. Bol kum, kireç ve mika tanecikli. İ.Ö.240'dan sonra.

Krş: J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 113, 1989, s.285, fig.11.

CHIOS AMFORALARI

CH 1

TT 012807, III.Seviye

Koyu kahverengi hamurlu. Düşük oranda kum, kireç, mika ve taş parçacıklı. Fırınlama hatasından dolayı kap üzerinde yer yer yanık izleri var. İ.Ö.490 civarı

Krş: A.W.Johnston, AA 1990, H.1, s.39, fig.1.2; U.Knigge, Kerameikos IX, 1976, pl.48.2; J.Boardman, BSA Suppl. 6, s.179, fig.941.

CH 2

TT 0131088, Kutsal Taş üst seviyesinden, -120/-140 cm

Kahverengiye yakın hamurlu. Az sayılamayacak oranda kum, kireç ve mika parçacıklı. İ.Ö.490 civarı.

Krş: A.W.Johnston, AA 1990, H.1, fig. 1, No 184.

CH 3

TT 03170989, III.Seviye, -100/-115 cm

Kahverengiye yakın hamurlu. Kaba bir hamuru var. İçinde kum ve özellikle kireç parçacıkları fazla. İ.Ö. V.yy ikinci çeyreği.

Krş: E.Doğer, Antik Çağda Amforalar (1990), s.86, res.77

CH 4

TT 012807, III.Seviye

Kiremit kırmızısı-kahverengi arası hamurlu. Fırınlama hatasından dolayı, kap duvarının dış kısmı kahverengi, iç kısmı ise kırmızı bir renk almış. Az mika ve kumlu. İ.Ö.V.yy (ortaları ?)

Krş: A.W.Johnston, AA 1990, H.1, s.40, fig.2,8

CH 5

TT 0224088, II.Seviye, -50/-60 cm

Devetüyü hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı. İ.Ö. V. yy (sonları?)

Krş: I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bospora (1960), lev.IV, fig.13.

CH 6

TT 011308

Koyu krem hamurlu. Çok düşük oranda kum ve mika ile nispeten fazla kum parçacıklı. İ.Ö.V.yy (sonları?)

Krş: CH 5

CH 7

TT 0124088, I.Seviye, -10/-105 cm

Açık devetüyü renk hamurlu. Bol kum ve kireçli; düşük mikalı. İ.Ö.5.yy (sonları?)

Krş: I.B.Zeest, Kiremiceskaja Tara Bospora (1960), lev.IV, fig.12.

CH 8

TT 03170989, XI.Seviye, -155/-160 cm

Açık kahverengi hamurlu. Az kum ve kireç parçacıklı. İ.Ö.IV.yy

Krş: A.W.Johnston, AA 1990, H.1, s.56, fig.14,151

CH 9

TT c 031088, Kutsal Taş üstünden, -450/-460 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum ile nispeten fazla kireç ve mika parçacıklı. İ.Ö.IV.yy

Krş: CH 8

CH 10

TT 021108, IX.Seviye

Koyu griden koyu kahverengiye kadar değişen hamurlu. Fırınlama hatasından dolayı kap duvarının orta kısmı koyu gri renk almış. Az olmayan oranda kum ve kireç parçacıklı. İ.Ö.IV.yy son çeyreği

Krş: Y.Grandjean, BCH 116, 1992, s.559, fig 8, no 58-59

CH 11

TT 0223080, XI.Seviye, -250/-270 cm

Açık devetüyü hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika tanecikli. İ.Ö.IV.yy son çeyreği

Krş: J.Boardman, BSA Suppl. 6, s.179-180, no 952 A.

THASOS AMFORALARI

TH 1

TT 013108, -200/-280 cm

Devetüyü hamurlu. Çok düşük oranda kum ve mika tanecikli.

I.Ö.IV.yy

Krş: Y.Garlan, Vin et Amphores de Thasos, s.374, fig.8, tip I;
A.W.Johnston, AA 1990, H.1, s.58, fig.169,174; Y.Garlan, BCH 109,
1985, s.744, fig.11 ve 15.

TH 2

TT 012807, III.Seviye

Devetüyü hamurlu. Düşük oranda kireç tanecikleri ile mikalı. I.Ö.250
civarı.

Krş: Y.Grandjean, BCH 116, 1992, s.568, fig.93

TH 3

TT 01030989, XIII.Seviye, -125/-140 cm

Kiremit kırmızısına yakın hamurlu. Çok az kum ve kireç, buna karşın
bol miktarda mikalı. I.Ö.250 civarı

Krş: TH 2

TH 4

TT 012807, I.Seviye

Devetüyü renk hamurlu. Çok düşük oranda kum ve kireç; buna karşın bol mika parçacıklı. I.Ö.III.yy

Krş: Y.Garlan, BCH 112, 1988, s.13, fig.14

KOS (?) AMFORALARI

KOS 1

TT 01030989, XIV.Seviye, Stylobat Düzeyi, -140/-150

Koyu kavuniçi hamurlu. Bol iri kum, kireç ve mika tanecikli. İ.Ö.geç II.yy

Krş: V.Grace, Amphoras and the Ancient Wine Trade, Agora Picbook No 6, res. 38, soldan üçüncü örnek (kökeni belli değil); I.B.Zeest, Keramiceskaja tara Bospora (1960), s.160, fig.53b, Kos (?)

KOS 2

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Kreme yakın hamur rengi var. Hamuru çok temiz. Çok az kum ve mika tanecikli. İ.Ö.geç II.yy

Krş: KOS 1

KOS 3

TT 012807, I.Seviye

Koyu krem ile açık kahverengi arası hamurlu. Düşük oranda kum ve kireç tanecikli. İ.Ö.geç II.yy

Krş: KOS 1

ÜRETİM MERKEZLERİ BİLİNMEYEN GRUPLAR

BI 1

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Devetüyü hamurlu. Yüksek oranda kum ve kireç ile az mika parçacıklı.

BI 2

TT 021108, I.Seviye, 0/-22 cm

Devetüyü hamurlu. İçinde yüksek oranda kum, kireç ve mika ile az da olsa küçük taş parçacıkları yer alıyor.

BI 3

TT 01030989, XVII.Seviye, -150/-165 cm

Eflatuna yakın hamurlu. Bol oranda kum ile az mika ve kireç parçacıklı.

BI 4

TT 01030989, -440/-460 cm

Devetüyü hamurlu. Düşük oranda kum, mika ve kireç parçacıklı.

BI 5

TT 01030989, XXXI.Seviye, -300/-320 cm

Kiremit kırmızısı ile kahverengi arası hamurlu. Kötü fırınlama nedeniyle kap duvarının iç kısmı kahverengiye yakın bir renk almış. Çok kaba hamurlu. Yüksek oranda kum ve mikalı.

BI 6

TT 01030989, XXXVI.Seviye, -380/-390 cm

Koyu kiremit hamurlu. Düşük oranda kum ve kireç parçacıklı. İç kısmında tekrar kullanma nedeniyle oluşan yanık izleri var.

BII 1

TT 021108, VIII.Seviye

Kiremit kırmızısı ile açık siyah arası hamurlu. Yüksek oranda kum ve mika tanecikli.

BII 2

TT 0223088, VIII.Seviye

Açık kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı. Kap duvarının iç kısmında yer yer hava boşlukları var.

BII 3

TT 01030989, XVII.Seviye, -150/-165 cm

Koyu kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum ve kireç parçacıklı.

BIII 1

TT 01030989, XXXVIII.Seviye

Kırmızı-devetüyü hamurlu. Yüksek oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

BIII 2

TT 0131088, Kutsal Taş Üzeri, -200/-280 cm

Devetüyü hamurlu. Az sayılamayacak oranda kum, kireç ve mika ile küçük taş parçacıklı.

BIII 3

TT 021108, XII.Seviye

Devetüyü hamurlu. Yüksek oranda kum, kireç ve mika tanecikli.

BIV 1

TT 01030989, XXXIII.Seviye, -275/-280 cm

Devetüyü hamurlu. Az oranda kum, buna karşın nispeten fazla mika parçacıklı.

BIV 2

TT 021108, III.Seviye

Açıkdevetüyü hamurlu. Düşük oranda kum, buna karşın bol mika parçacıklı.

BIV 3

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Koyu kavuniçi hamurlu. İçinde az sayılamayacak oranda kum ve kireç parçacıkları ile az mika var.

BV 1

TT 0223088, V.Seviye, -190/-200 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika tanecikli.

BV 2

TT 021108, II.Seviye, -22/-70 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda kum ve mika tanecikli.

BV 3

TT 0223088, I.Seviye, -60/-150 cm

Açık kahverengi hamurlu. Yüksek oranda kum, kireç ve mika tanecikli.

BV 4

TT 0224088, II.Seviye, -50/-60 cm

Açık kahverengi-kırmızı hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

DIĞER AMFORALAR

D 1

TTc 0131088, -90/-110 cm

Kırmızı-kahverengi hamurlu. Yüksek oranda kum ve kireç parçacıklı.

Krş: I.B.Zeest, keramiceskaja Tara Bospora (1960), Lev.20, fig. 36a

D 2

TTc 0131088, -90/-110 cm

Açık devetüyü hamurlu. İçinde yüksek oranda kum, kireç ve mika ile küçük taş parçacıkları yer alıyor.

Tarihi: İ.Ö.4.yy

Krş: H.P.Isler, Das Archaische Nordtor, Samos IV, s.132, Şek.420

D 3

TT 01030989, XXXIII.Seviye, -275/-280 cm

Kap duvarının içi ve dışı kiremit kımızısı, orta kısmı ise fırınlama hatası nedeniyle siyaha yakın renkte. Düşük oranda kum, kireç ve mikalı.

Tarihi: İ.Ö.IV.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bospora (1960), s.140, fig.12, Chios benzeri.

D 4

TT 01030989, XXIV.Seviye, -230/-240 cm. Heroon Duvarı Alt Seviyesinden.

Koyu krem hamurlu. Az oranda kum, kireç ve mika tanecikli.

Tarihi: İ.Ö.IV.-III.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bospora (1960), s.152, lev. 15, fig. 33d

D 5

TT 0124088, I.Seviye, -10/-105 cm

Koyu kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda kum ve kireç ile bol mikalı.

Tarihi: İ.Ö.IV.-III.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bospora (1960), s.152, fig.33d.

D 6

TT 012907, I.Seviye

Kırmızı-kahverengi hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

Tarihi: İ.Ö.IV.-III.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bosphora (1960), Lev.17, fig.34a, Pantikapeian grubu; A.Doulgeri-Intzessıloglou-Y.Garlan, BCH 114, 1990, s.375, fig.19-20, Tsoukalia Atölyesi.

D 7

TT 03170989, VI.Seviye, -135/145 cm

Kremrengi hamurlu. Kum ve mika oranı yüksek, kireç ise çok az.

Tarih: İ.Ö.IV.-III.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramicheskaja Tara Bosphora (1960), s.153, fig.34d

D 8

TT 012807, I.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Temiz bir hamuru var. Düşük oranda kum ile nispeten yüksek oranda mikalı.

Tarih: İ.Ö.III-II.yy

Krş: I.B.Zeest, Keramicheskaja Tara Bosphora (1960), Lev.XXVII, fig.59b.

D 9

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Koyu kiremit hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mikalı.

Tarihi: İ.Ö.III.yy

Krş: Y.Garlan, BCH 112, 1988, s.13, fig.14, Thasos(?)

D 10

TT 021108, II.Seviye, -22/-70 cm

Açık devetüyü hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika taneli.

Tarihi: İ.Ö.146'dan önce

Krş: V.Grace, Amphoras and Ancient Wine Trade, Agora picbook No:6, Res.31, Roma İspanyası (?)

D 11

TT 0223088, IV.Seviye, -180/-190 cm

Kırmızı kahverengi hamurlu. Çok düşük oranda kireç parçacıklı.

Tarihi: İ.Ö.V.yy

Krş: I.B.Zeest, Kiremicheskaja Tara Bosphora (1960), Lev.IV, fig.11b,
Chios (?)

D 12

TTd 0131088, -450/-470 cm

Kırmızı-kahverengi hamurlu. fazlaca kum ve kireç ile bol mikalı.

Krş: I.B.Zeest, Kiremicheskaja Tara Bosphora (1960), s.154, fig.32b

D 13

TT 013108, -200/-280 cm

Koyu devetüyü hamurlu. Yüksek oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

Kap uvarında pişirme hatasından dolayı yer yer çatlaklar oluşmuş.

D 14

TT 01030989, XXII.Seviye, -220/-230 cm

Kahverengi hamurlu. İçinde özellikle kireç parçacıkları bol oranda yer alıyor.

D 15

TT 012807, I.Seviye

Açık devetüyü renk hamurlu. Çok düşük oranda kum ve kireç ile nispeten fazla mika parçacıklı.

D 16

TT 0121088, -10/-100 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. Yüksek oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

D 17

TT 012807, I.Seviye

Koyu krem ile açık kahverengi arasında değişen hamurlu. Çok az kireç ile nispeten yüksek oranda kum ve mika parçacıklı.

D 18

TT 0223088, IX.Seviye, -250/-270 cm

Kahverengi ile siyah arasında değişen hamur rengi var. Kap duvarının orta kısmı pişirme hatası nedeniyle siyah renk almış. İçinde az sayılamayacak oranda kum, kireç ve mika parçacıkları yer alıyor.

D 19

TT 01030989, XXII.Seviye, -220/-230 cm

Devetüyü hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mikalı.

D 20

TT 01030989, XII.Seviye, -115/-125 cm

Devetüyü hamurlu. Yüksek oranda kum ve kireç ile az mika parçacıklı.

D 21

TT 0124088, I.Seviye, -10/-105 cm

Koyu krem renk hamurlu. Az sayılamayacak oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

D 22

TT 012807, III.Seviye

Devetüyü hamurlu. Düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

D 23

TT 01030989, XXXVIII.Seviye

Kırmızı-kahverengi hamurlu. İçinde düşük oranda kum ve kireç ile biraz fazla mika parçacıkları yer alıyor.

D 24

TT 011608, II.Seviye

Kiremit kırmızısı hamurlu. Düşük oranda ince kum ve mika parçacıklı.

D 25

TT 03170989, XI.Seviye, -155/-160 cm

Koyu kiremit kırmızısı hamurlu. Çok düşük oranda kum, kireç ve mikalı..

D 26

TT 02110989, II.Seviye

Koyu kremrengi hamurlu. Çok düşük oranda kireç ve mika ile biraz fazla kum parçacıklı.

D 27

TT 01030989, XL.Seviye, -420/-440 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. İçinde düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıkları yer alıyor.

D 28

TT 01030989, I.Seviye

Kırmızı-kahverengi hamurlu. İçinde yüksek oranda kum ve mika ile az küçük taş parçacıkları yer alıyor.

D 29

TT 01030989, XI.Seviye, -105/-115 cm

Koyu krem hamurlu. Düşük oranda küçük kum tanecikli.

D 30

TT 01030989, XLI.Seviye, -440/-460 cm

Kiremit kırmızısı hamurlu. İçinde bol oranda kum ile az kireç ve mika parçacıkları yer alıyor.

D 31

TT 01030989, XXXVI.Seviye, -380/-390 cm

Açık kahverengi ile siyah arasında değişen hamurlu. Kap duvarının iç kısmı pişirme hatasından dolayı siyaha yakın bir renk almış. Düşük oranda kum, kireç ve mika parçacıklı.

SONUÇ

Tapınak Terası'ndan gelen amfora dipleri farklı atölyelerdendir; ve çok geniş bir zaman dilimi içine yayılmışlardır. Üretim merkezleri saptanabilen dipler, kaunos kentinin ekonomi ve ticaretine yönelik, bugüne kadar bilmediğimiz sonuçlara götürmektedir. Diğer taraftan farklı amfora diplerinin üretim merkezlerinin bugünkü arkeolojik belgelere göre saptanamamış olması, elde ettiğimiz sonucun eksikliğini de ortaya koymaktadır.

Kaunos, İ.Ö.6.yy'dan hellenistik döneme kadar şarap ihtiyacını büyük oranda Chios ve daha az olmak üzere Thasos Adası'ndan sağlamıştır. Hellenistik Dönem ile birlikte piyasalara Knidos, Rodos ve Kos'un egemen olmasına rağmen, bunlardan sadece Knidos başlangıçtan itibaren Kaunos pazarına girebilmiştir. Kaunos ile yaşamı boyunca ticari, siyasi ve kültürel bağları hiç kopmayan Rodos'un ancak İ.Ö. 240 yıllarından itibaren burada pazar bulabilmesi şaşırtıcıdır. Ama o yıla kadarki otuz yıllık süre içinde, İ.Ö. 270-240 yılları arasında, dönemin Rodos Peraia'sı sınırları içindeki bugünkü Hisarönü'nde çömlekçi Hieroteles üretimi amforalar hakimdir. Hieroteles'in Rodos tüccarları için üretim yapıp yapmadığı saptanana kadar, Kaunos'daki Rodos pazarını İ.Ö. 240 yıllarından itibaren başlatmak olanaklıdır. Rodos'un Kaunos pazarına girmesiyle de, Knidos amforaları ile zaten üretimi sona ermeye başlayan Hieroteles ve diğer merkezlere ait amfora dipleri artık fazla görülmezler.

Bütün bunların yanında, önemli bir liman kenti olan Kaunos'un farklı merkezlerle de ticari ilişkilerde bulunduğu kesindir. Bunun kanıtı da ele geçen çok değişik profil gösteren dip örnekleridir. Bunlar arasında tek örnekle temsil edilmiş olsa da, İspanya'dan bir parça kentin ticari ilişkilerdeki batı sınırını çizmesi açısından çok önemlidir.

Öte yandan gerek hamur ve gerekse form açısından öylesine bir grup saptanmıştır ki, Kaunos da üretilmiş olduğu düşünülmektedir. Coğrafi konumu fazla bağıcılığa uygun olmasa da, yazıtlardan öğrendiğimiz⁶⁰, bugün bile halkın önemli bir geçim kaynağı olan zeytin ve ona bağlı olarak zeytinyağı üretimi yanında, tuz, reçine, kuru balık gibi antik çağın önemli ihraç maddelerini pazarlamasında, kendi üretimi amforaları kullanmış olmalıdır.

SCHLUSSFOLGERUNG

Die Amphorenknäufe aus der Tempelterrasse stammen aus verschiedenen Werkstätten und gehören einen weiten Zeitraum. Die Knäufe, deren Herstellungsort mit Sicherheit festgestellt werden konnte, bringen uns, im Zusammenhang mit dem kaunischen Wirtschaft und Handel, zu den bis heute unbekanntem Ergebnissen. Andererseits zeigt sich in diesen Ergebnissen eine Lücke, da die Herstellungsorte verschiedener Amphorenknäufe anhand des heutigen Forschungszustandes nicht sicher herausgefunden werden konnten.

Vom 6. Jh. v. Chr. an bis in die hellenistische Zeit deckte Kaunos sein Weinbedarf zum grössten Teil aus Chios und daneben weniger aus Thasos. Trotz der starken Handelsherrschaft von Knidos, Rhodos und Kos in hellenistischer Zeit, ist nur Knidos seit dem frühen Hellenismus im kaunischen Markt zu vertreten. Es ist erstaunlich, dass der Staat Rhodos, welcher -besonders dank der geographischen Lage- eine stetige wirtschaftliche, politische und kulturelle Beziehung zu Kaunos hatte, sich hier erst ab dem Jahre 240 v. Chr. hinsichtlich des Weinhandels behaupten konnte. Jedoch im circa 30-jährigen Zeitraum bis 240 v. Chr. waren in Kaunos diejenige Amphoren am meisten verbreitet, die im damals innerhalb der rhodischen Peraia liegenden, heutigen Hisarönü von Hieroteles produziert wurden. Mit dem Eingriff von Rhodos in den kaunischen Markt, waren auch die Amphoren, deren Zahl langsam abnahm, neben denen aus Knidos und anderen Zentren -Chios, Thasos u.s.w.- kaum zu sehen.

Ausserdem ist es sicher, dass Kaunos als eine wichtige Hafenstadt wirtschaftliche Beziehungen auch zu den anderen Zentren hatte. Dies beweisen viele erhaltene Knäufe unterschiedlichen Typen. Unter diesen ein, wenn auch bisher das einzige, Exemplar aus Spanien ist insofern wichtig, dass es auf eine westliche Grenze der wirtschaftlichen Beziehungen von Kaunos aufweist.

Auf der anderen Seite stellte sich hinsichtlich des Tones und der Form so eine Gruppe heraus, dass sie als Herstellungsort an Kaunos denken lässt. Wenn auch die geographische Gegebenheiten nicht für einen Weinanbau günstig waren, erfahren wir aus Inschriften, dass der Olivenanbau: -wie heute- und damit zusammenhängende Ölproduktion, eine wichtige Lebensgrundlage der Stadt bildeten, und dass das kaunische Volk neben dem Öl auch bei dem Vertrieb der anderen wichtigen Exportmitteln wie Salz, Harz, getrockneter Fisch Amphoren eigener Produktion verwendet hat.

DİPNOTLAR

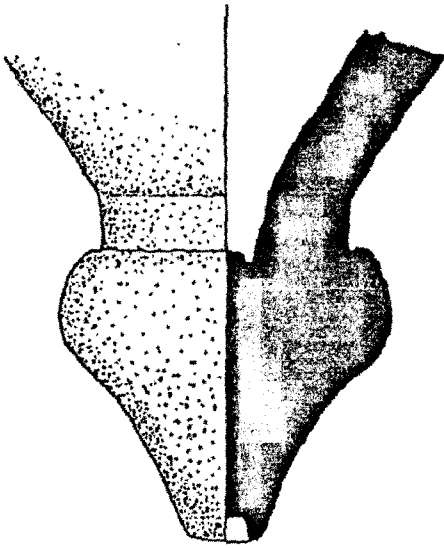
- 1) Homeros, bu kelimeyi, Telemachos'un Ithaka'dan Pylos'a olan yolculuğu sırasında taşıdığı şarap testileri için kullanır.
- 2) Grace, Amphoras 1979 res.19.
- 3) C.Podzuweit, Trojanische Gefassformen der Frühbronzezeit in Anatolien, der Aegaeis und angrenzenden Gebieten (1979) Lev.11 Ala, 13 El.
- 4) Grace, Amphoras, Res.11-15
- 5) Doğer, Amforalar, 11
- 6) a.g.e. 15
- 7) a.g.e. 17
- 8) a.g.e. 92
- 9) a.g.e.
- 10) G.F.Bass-M.L.Katzev, Archaeology 21, 1968, 172; J.Y.Empereur-A.Hesnard, Ceramiques Hellenistiques et Romaines II, Les Amphores Hellenistiques, 59, Şek.7
- 11) Doğer, a.g.e. 88
- 12) Grace, a.g.e. Res.22-25
- 13) J.Y.Empereur-N.Tuna, BCH 113,1989, 277-292
- 14) a.g.e. 280
- 15) Doğer, Amforalar, 82
- 16) Grace, Amforas, Res.50
- 17) Y.Grandjean, BCH 116, 1992, 543
- 18) Doğer, a.g.e. 114
- 19) Grace, a.g.e. Res.28
- 20) a.g.e. Res. 56

- 21) a.g.e. Res.56-59
- 22) a.g.e. Res.58-59; Doğer, a.g.e.96
- 23) 1992 Kaunos Çalışmaları, A.Diler, Tapınak Terasındaki Yapılaşma, Belleten için yayında.
- 24) a.g.e.
- 25) a.g.e.
- 26) a.g.e.
- 27) a.g.e.
- 28) J.Y.Empeur-N.Tuna, BCH 112, 1988, 345, Şek.4g
- 29) C.G.Koehler-M.B.Wallace, AJA 91, 1987, Lev.26; a.g.e. Şek.4i
- 30) a.g.e.
- 31) Doğer, Amforalar, 92-93
- 32) a.g.e.
- 33) A.Diler, a.g.e.
- 34) G.F.Bass-M.L.Katzev, Archaeology 21, 1968,172; J.Y.Empeur-A.Hesnard, Ceramiques Hellenistiques et Romaines II, Les Amphores hellenistiques, 59, Şek.7.
- 35) V.Grace, Hesperia 32,1963, 323, Şek.9
- 36) J.Y.Empeur-A.Hesnard, a.g.e. 61, Şek.11-12
- 37) a.g.e. Şek.14; J.Y.Empeur-N.Tuna, BCH 113, 1989, 285, Şek.13.
- 38) E.Doğer, Arkeoloji Dergisi 2, 1994, 202
- 39) a.g.e. 199
- 40) a.g.e. 200-201
- 41) J.Y.Empeur-N.Tuna, BCH 113, 1989, Şek.10; E.Doğer, a.g.e. 201

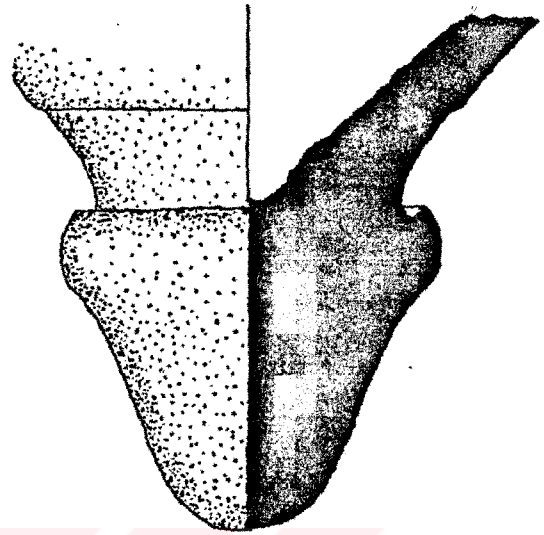
- 42) Doğer, Amforalar, 84-87, şek.72-80.
- 43) a.g.e. Şek.72
- 44) a.g.e. Şek.73-77
- 45) a.g.e. Şek.73-74
- 46) a.g.e. Şek.75-77
- 47) A.W.Johnston, AA 1990, Heft 1, 39, Şek. 1.2
- 48) Doğer, a.g.e. 86, Res.77; A.W.Jonston, a.g.e. 40, Şek.2.8
- 49) I.B.Zeest, Keramiceskaja Tara Bospora (1960) Lev.4, Şek.12-13
- 50) A.Zemer, Storage Jars in Ancient Sea Trade (1978) Lev.10 ; Doğer, a.g.e. 85, Res.78
- 51) Grace, Amphoras, Res.47
- 52) Y.Garlan, Vin et Amphores de Thasos (1988) 13, Şek.11
- 53) Y.Garlan, BCH 109, 1985, 744, Şek.11 ve 15; Y.Garlan, a.g.e. Şek.8; A.W.Johnston, AA 1990, 58, Şek.169, 174.
- 54) Y.Garlan, Vin et Amphores de Thasos (1988) 13, Şek.13.
- 55) Y.Grandjean, BCH 116, 1992, 568, Şek.93
- 56) Y.Garlan, a.g.e. 13, Şek.14
- 57) I.B.Zeest, a.g.e. 160, Fig. 53b
- 58) Grace, a.g.e. Res.38, soldan üçüncü örnek.
- 59) Kos amforalarının kaidelerine belirgin bir form gelişimi izlemek olanaklı değildir. İ.Ö.III.yy'da ve II.yy ilk yarısında hafif dışa dönük olan kaideleri, II.yy ikinci yarısında ve I.YYda gövde ile birleşme yerinden dik indikten sonra, oturma düzlemine doğru keskin bir açı yaparak daralan forma sahiptirler. Daha fazla bilgi için bk: V.Grace, Amphoras and the Ancient Wine Trade (1979) Agora Picbook No: 6; J.Y.Empereur-A.Hesnard, "Les Amphores Hellenistiques" Ceramiques Hellenistiques et Romaines 2, 62-63, şek.19-21.

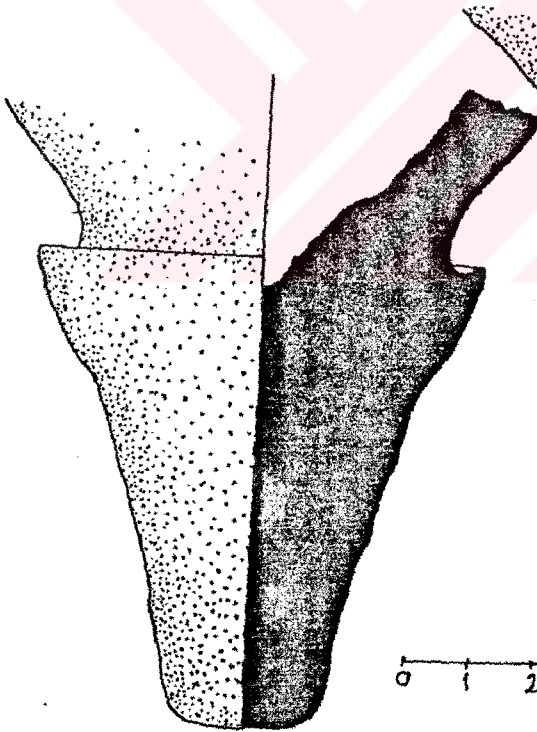
LEVHALAR

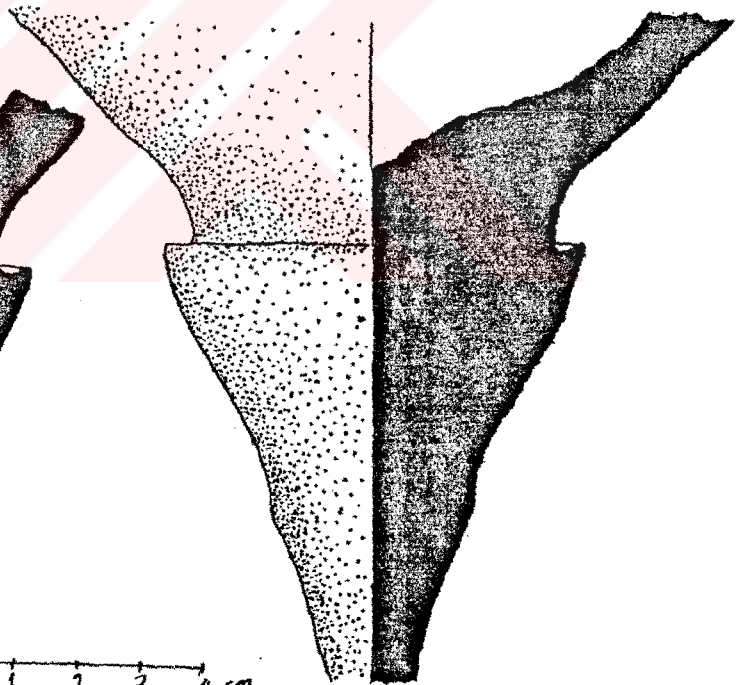
-1-

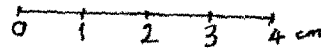
-2-

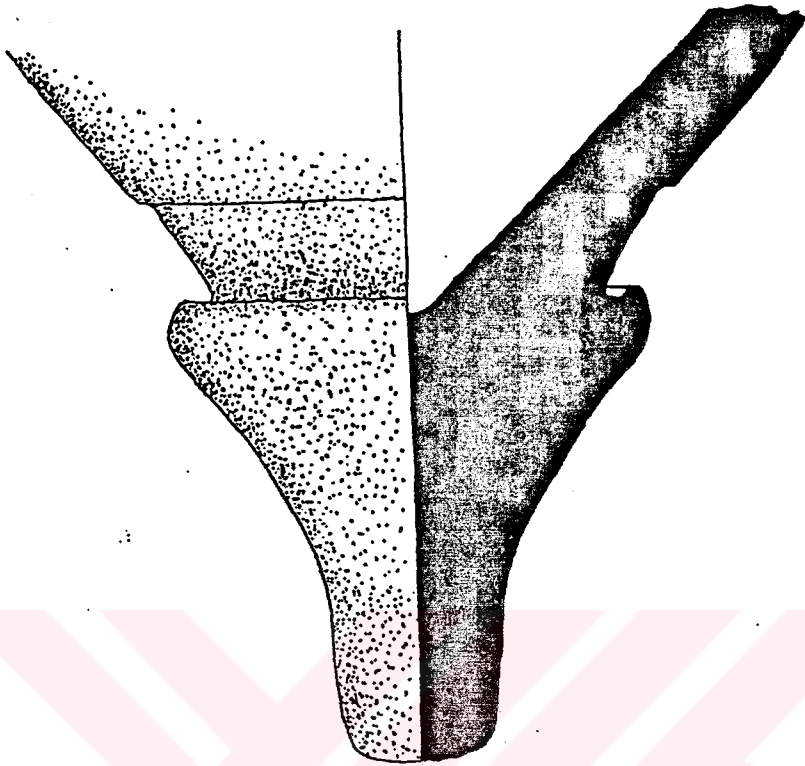
-3-

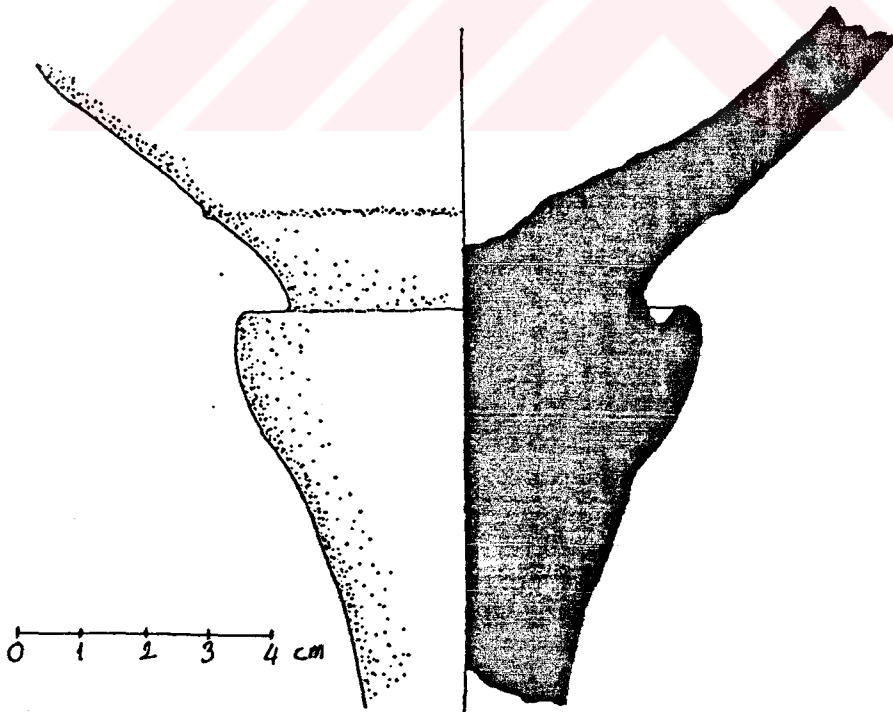
-4-

KNIDOS AMFORA DIPLERİ

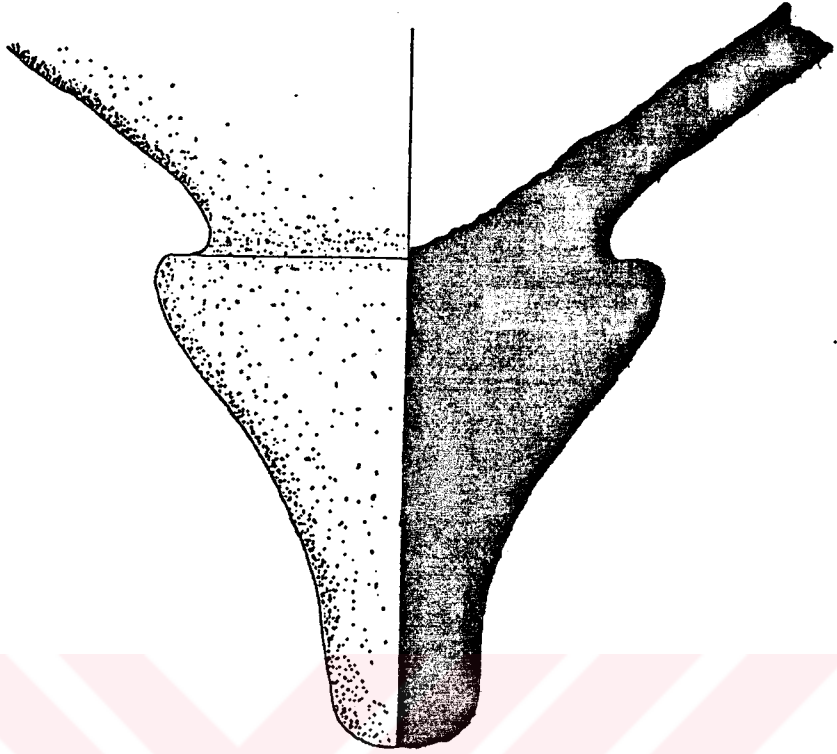

-5-

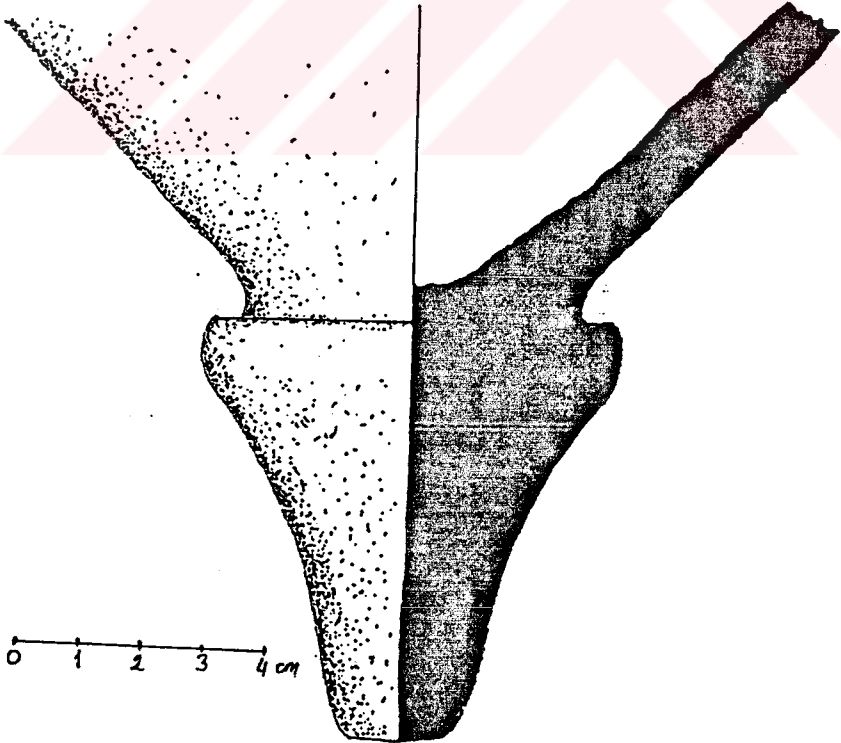

-6-

KNIDOS AMFORA DIPLERİ

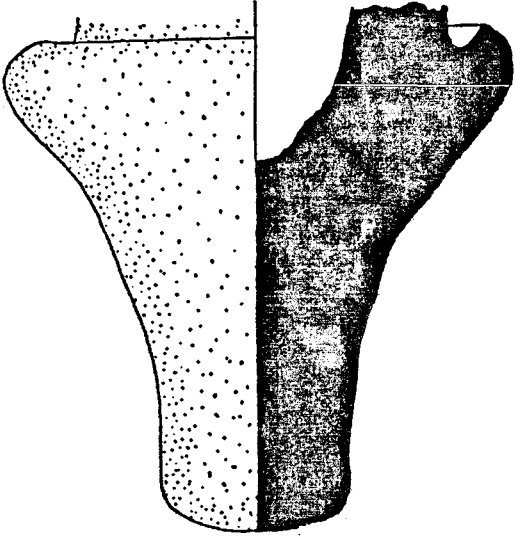
-7-

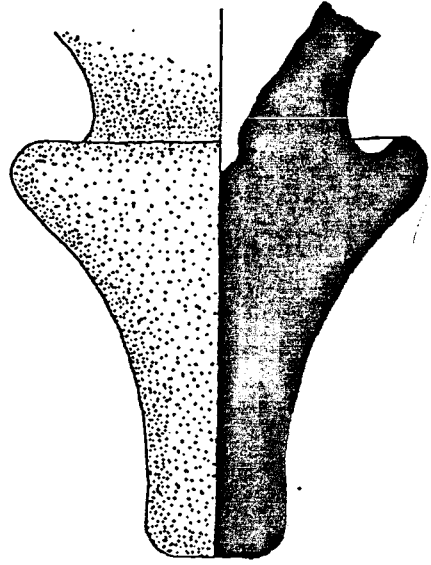
0 1 2 3 4 cm

-8-

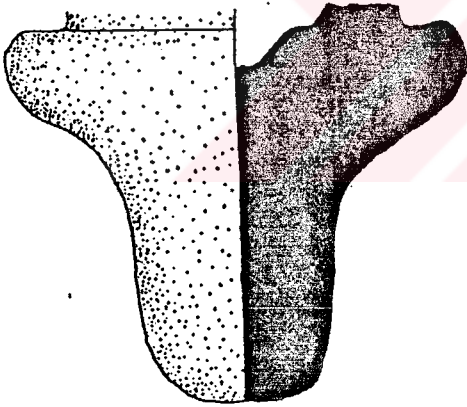
KNIDOS AMFORA DIPLERİ

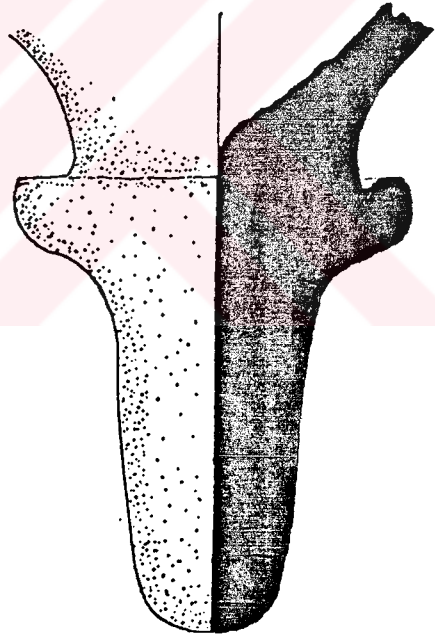
-9-

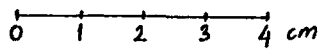
-10-

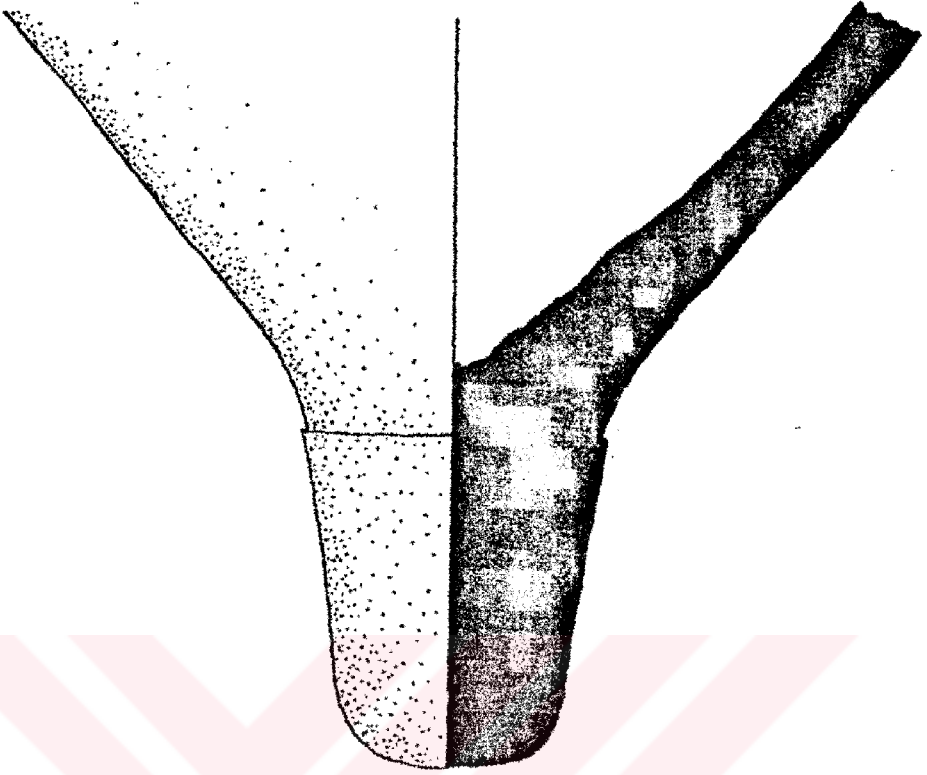
-11-

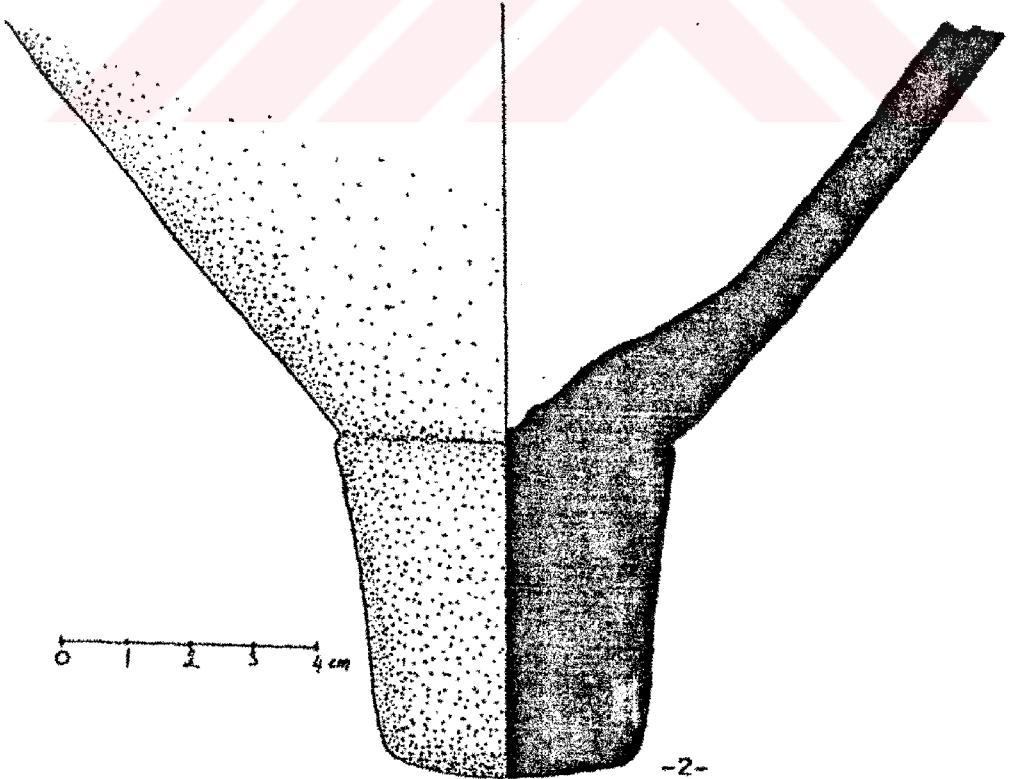
-12-

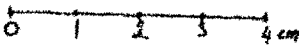
KNİDOS AMFORA DİPLERİ

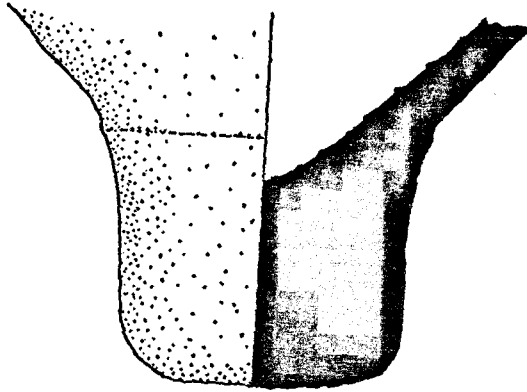
-1-

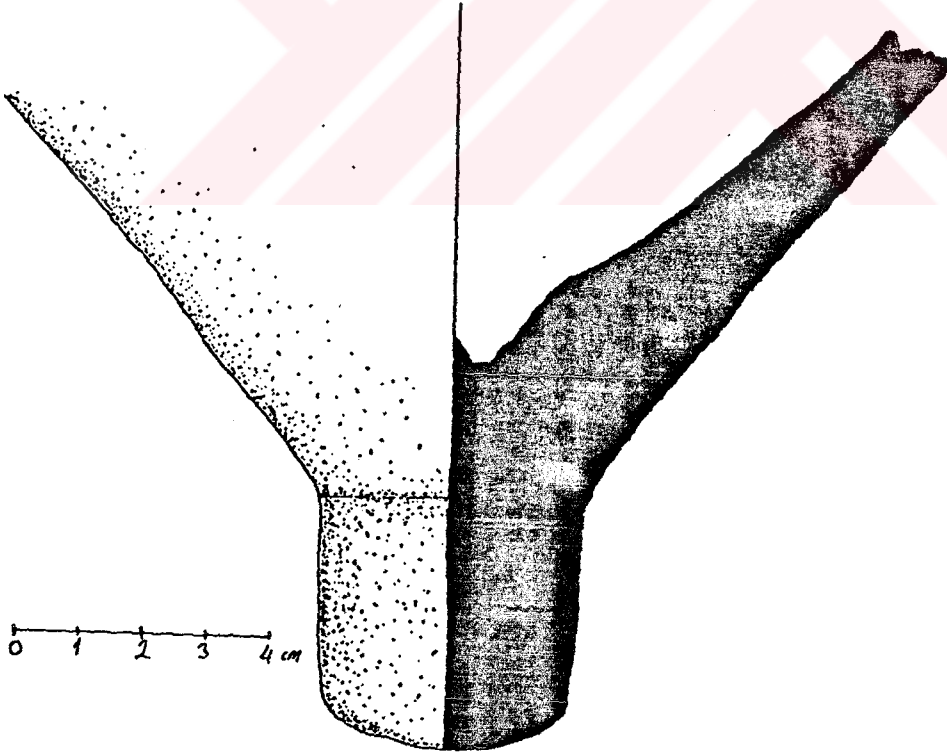
-2-

RODOS AMFURA DİPLERİ

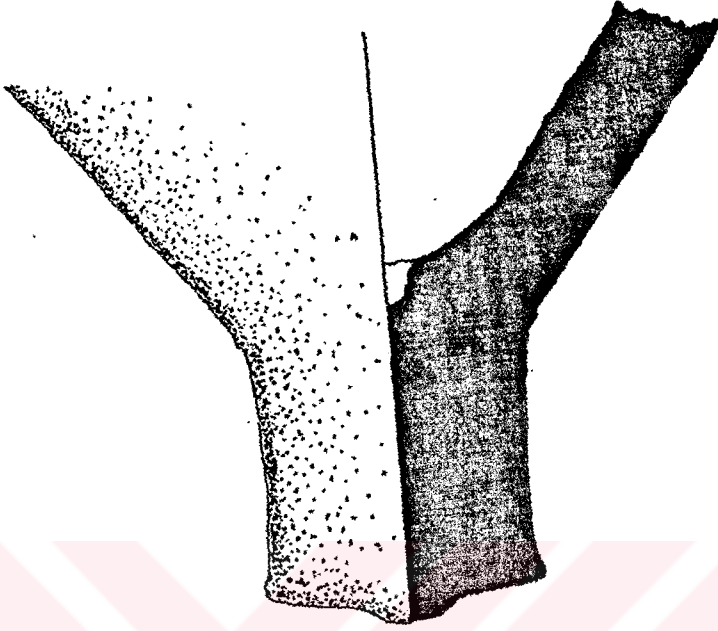

-3-

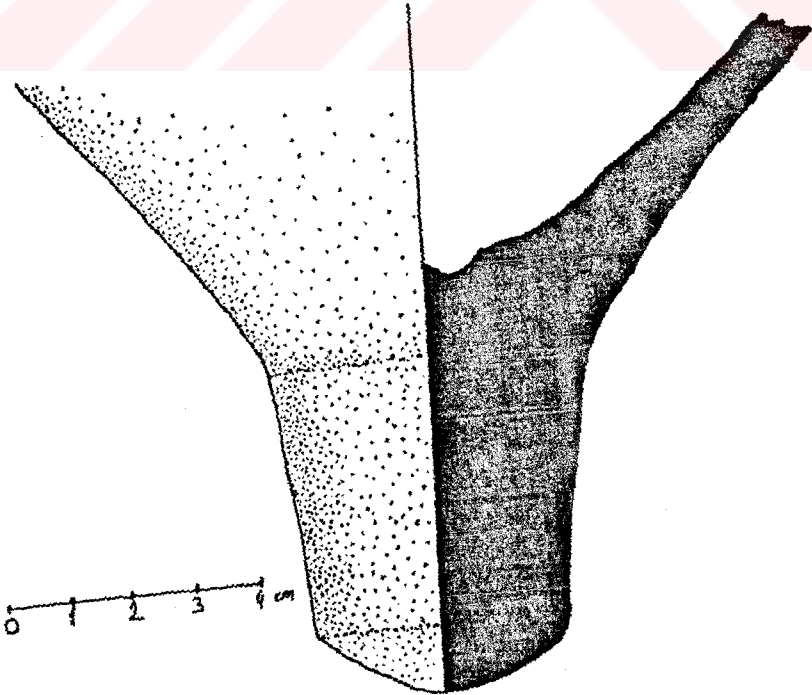

-4-

RODOS AMFORA DIPLERİ

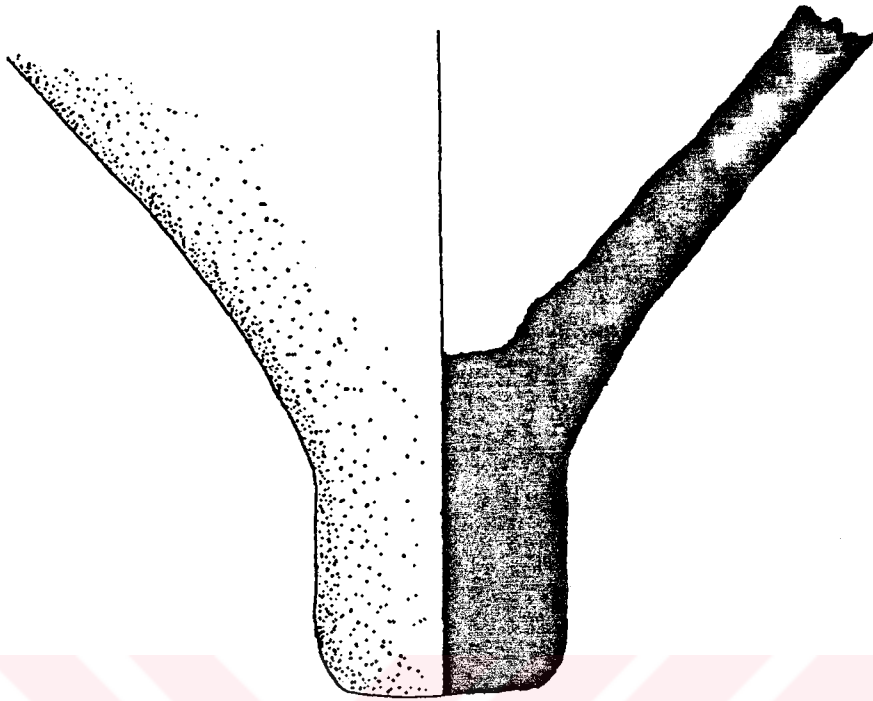

-5-

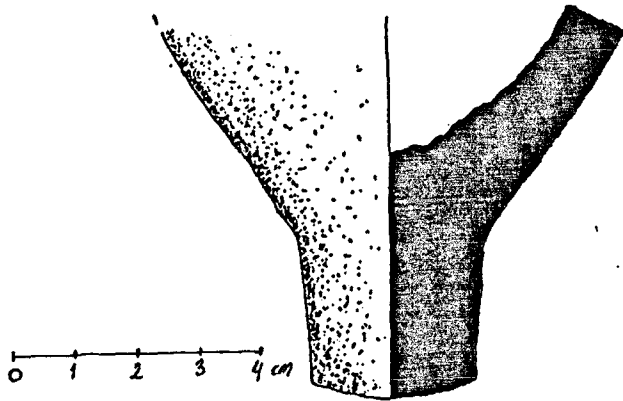

-6-

RODOS AMFORA DIPLERI

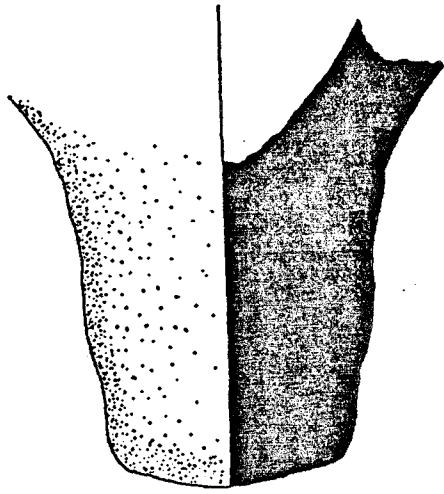

-7-

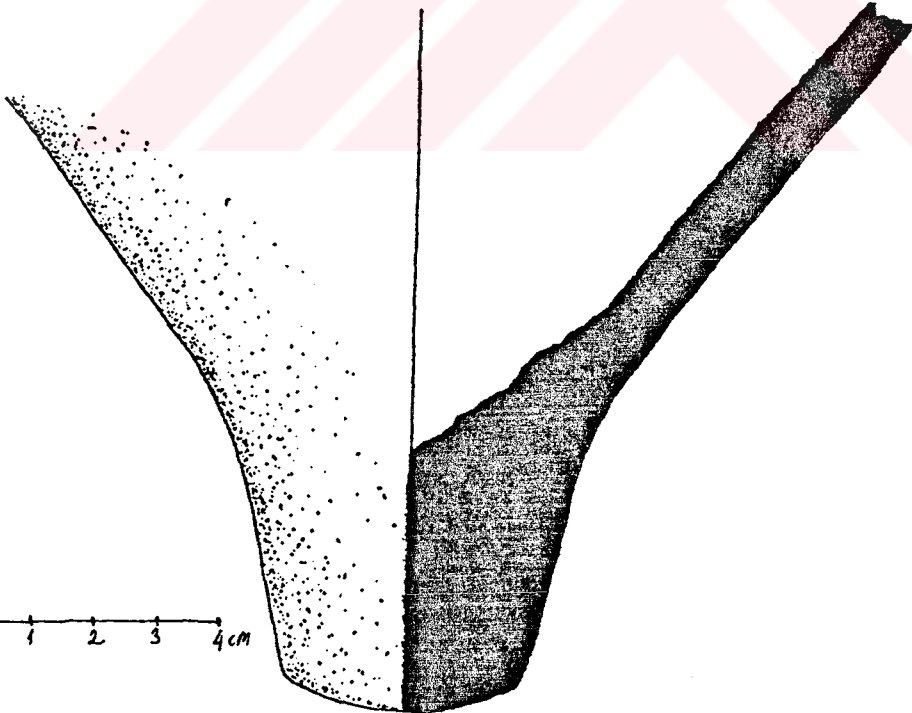

-8-

RODOS AMFORA DIPLERİ

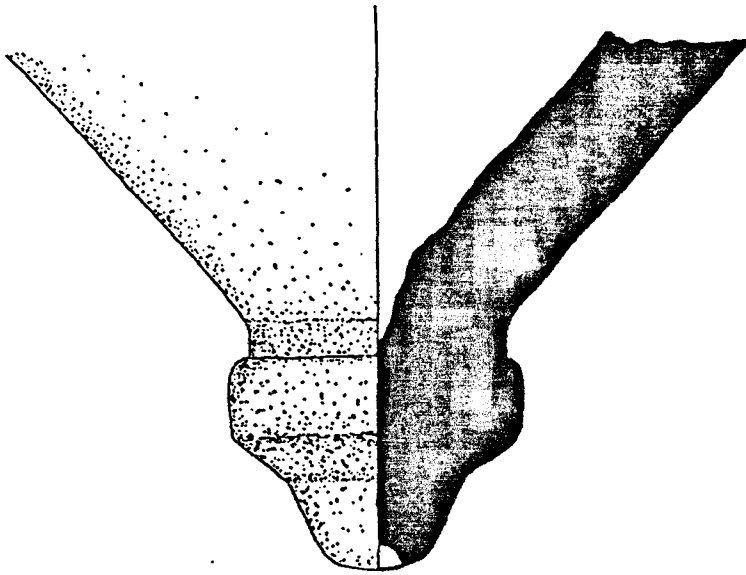

-9-

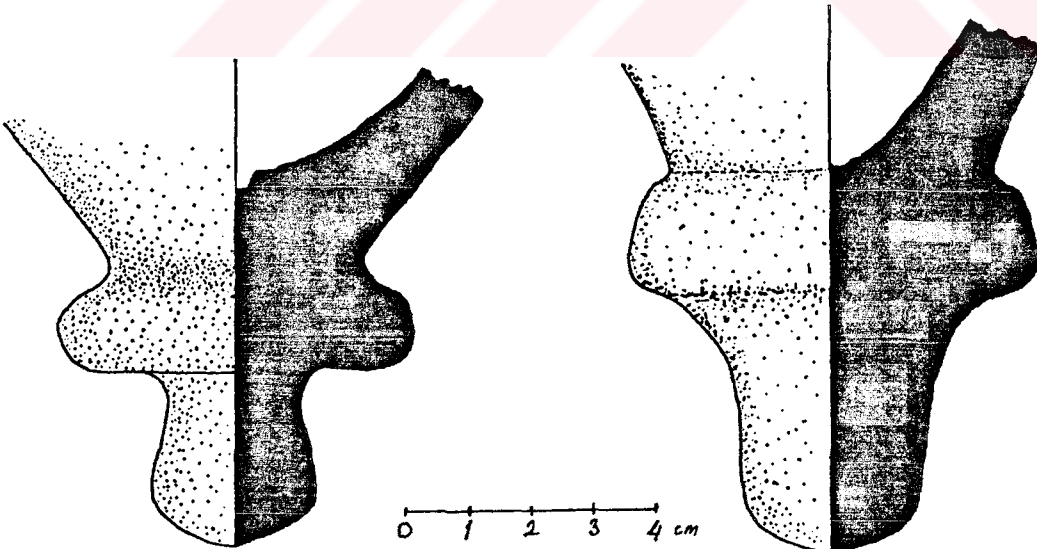

-10-

RODOS AMFORA DİPLERİ

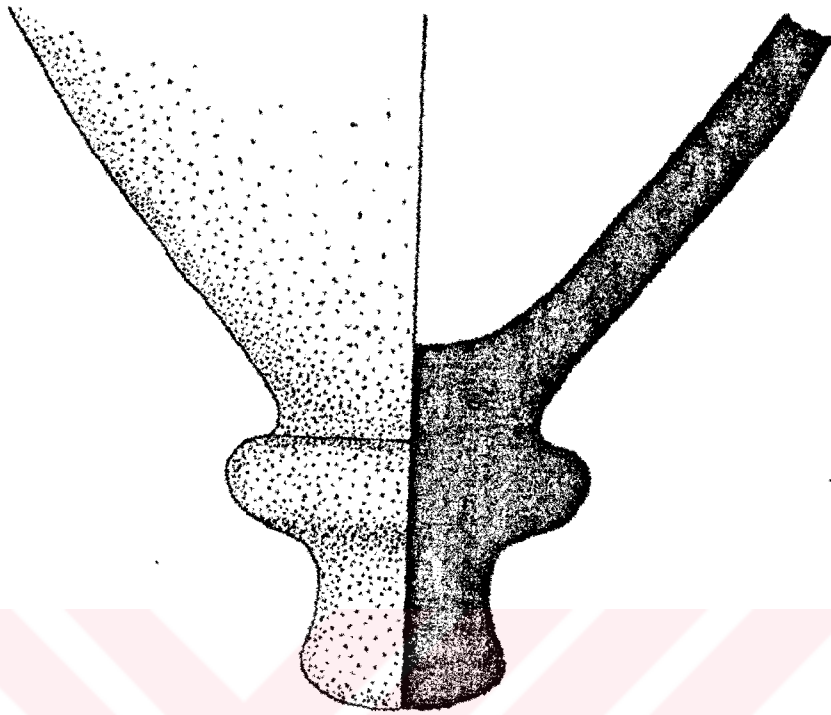
-1-

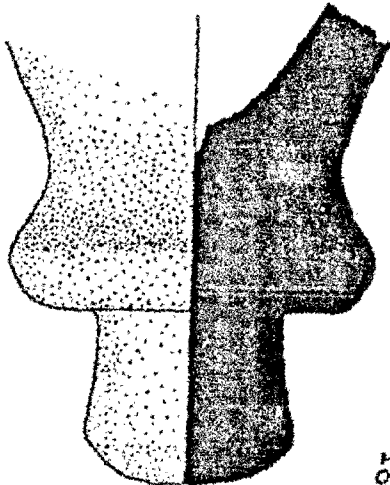
-2-

-3-

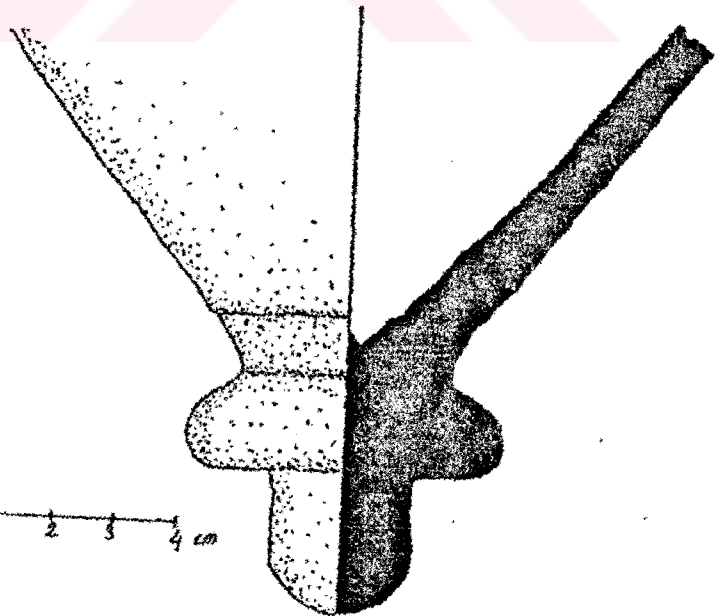
HIEROTELES AMFORA DIPLERİ

-4-

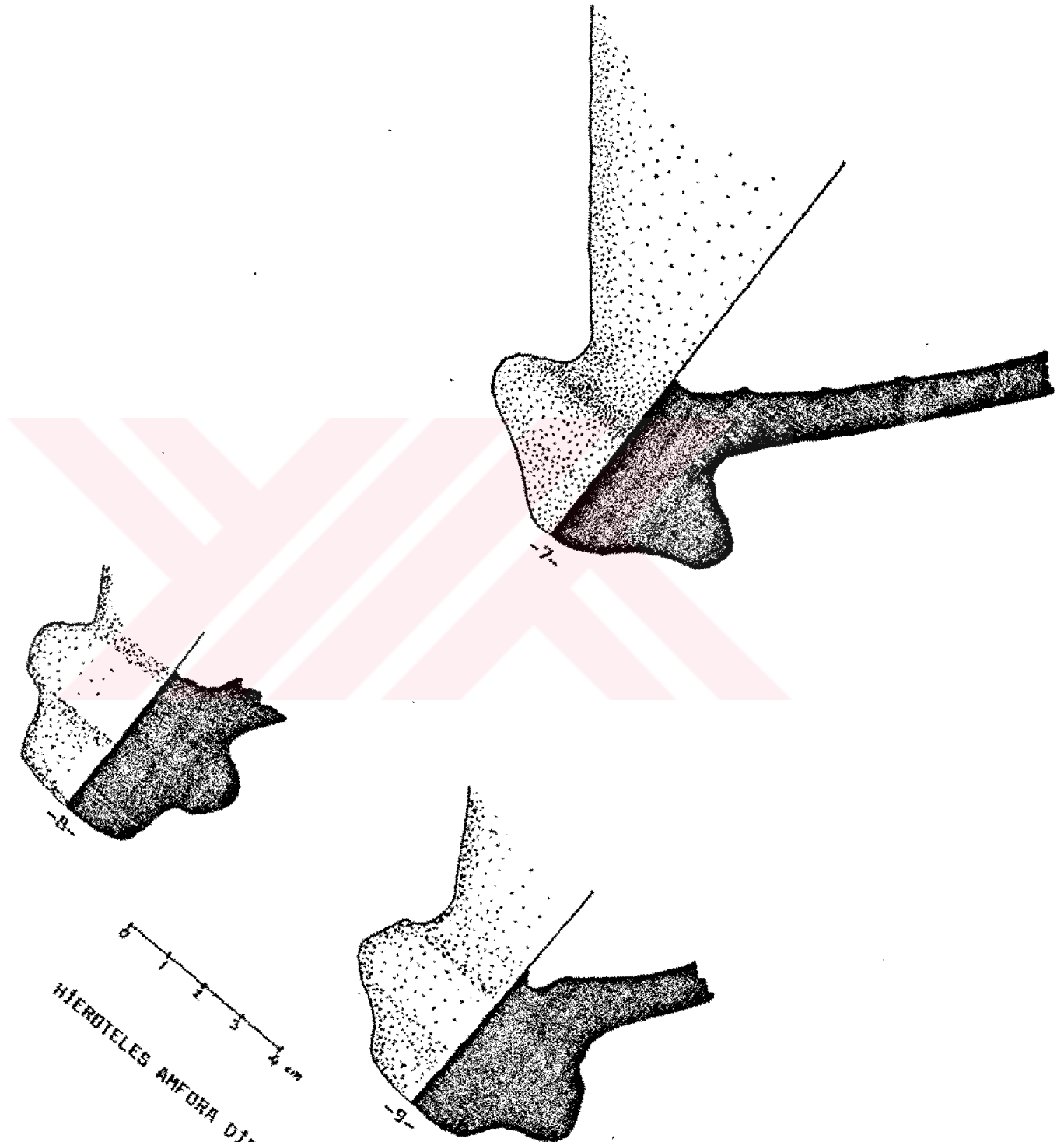
-5-

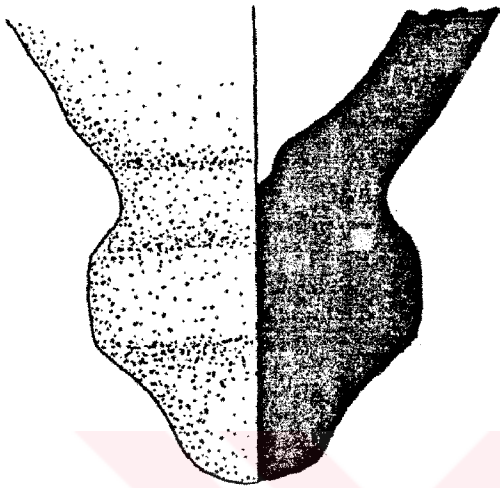
-6-

0 1 2 3 4 cm

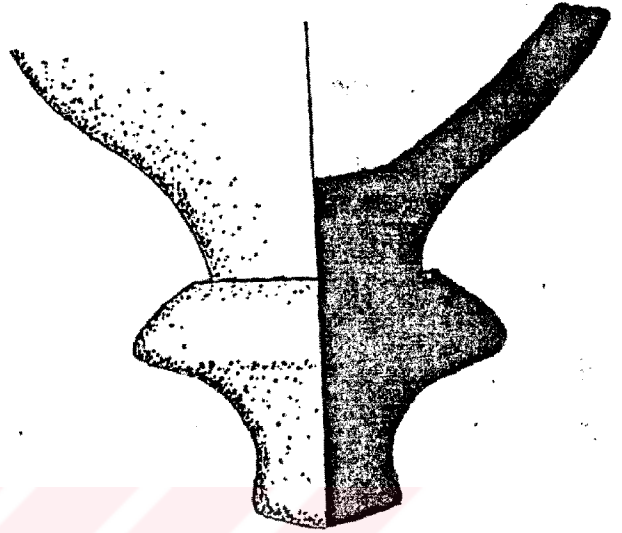
HIEROTELES AMFORA DİPLERİ

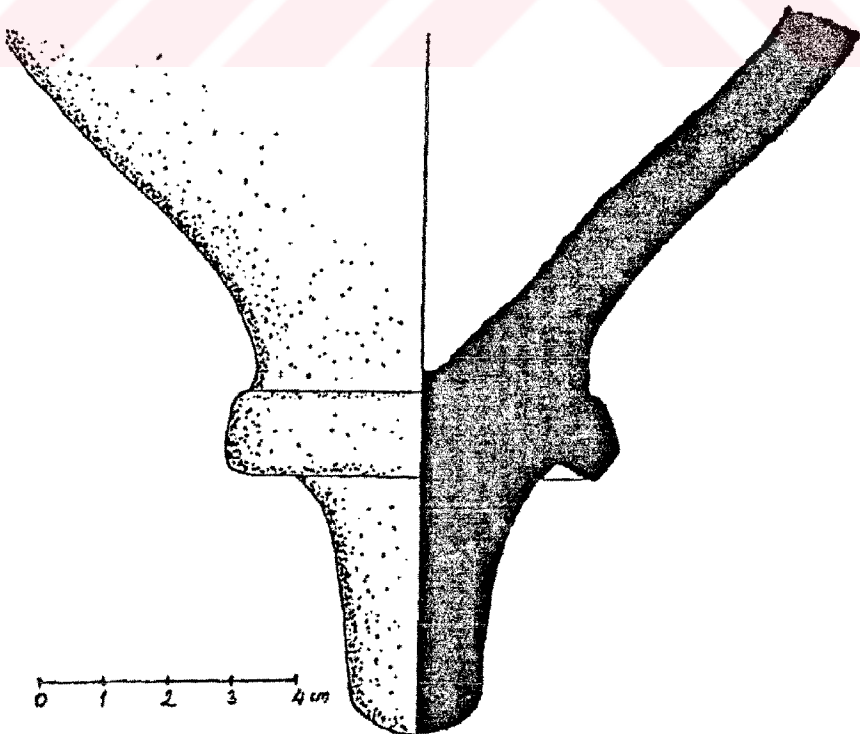
HIEROTELES AMFORA DIPLERI

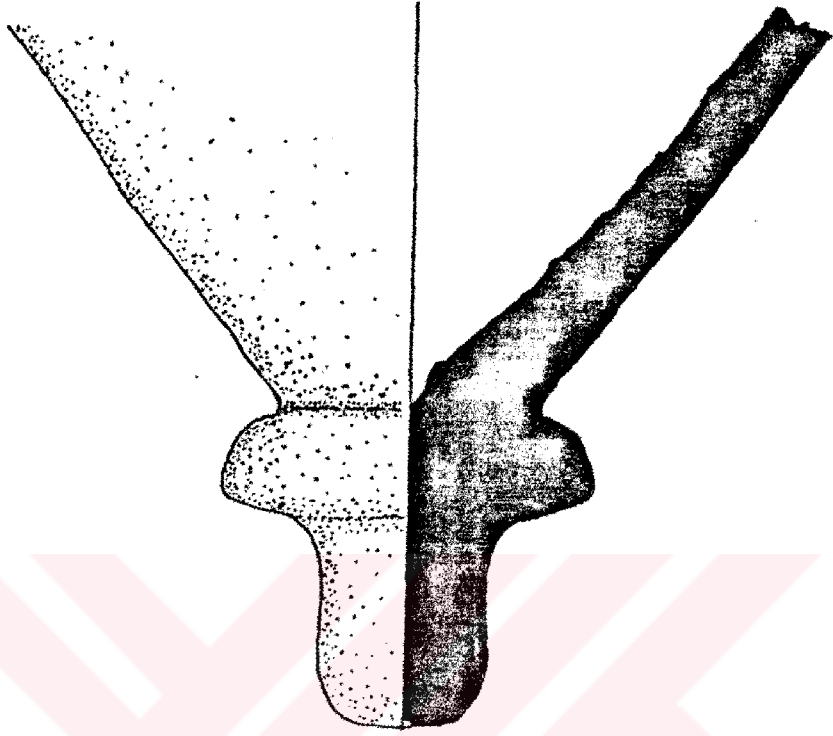
-10-

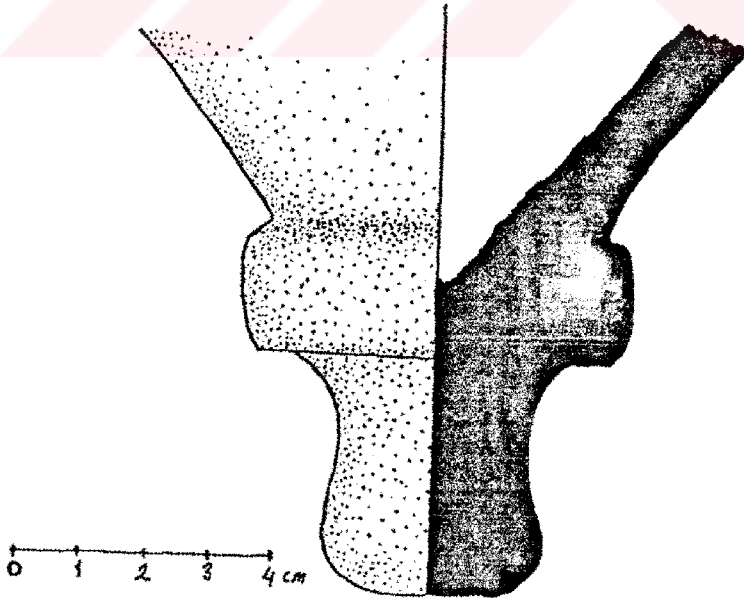
-11-

-12-

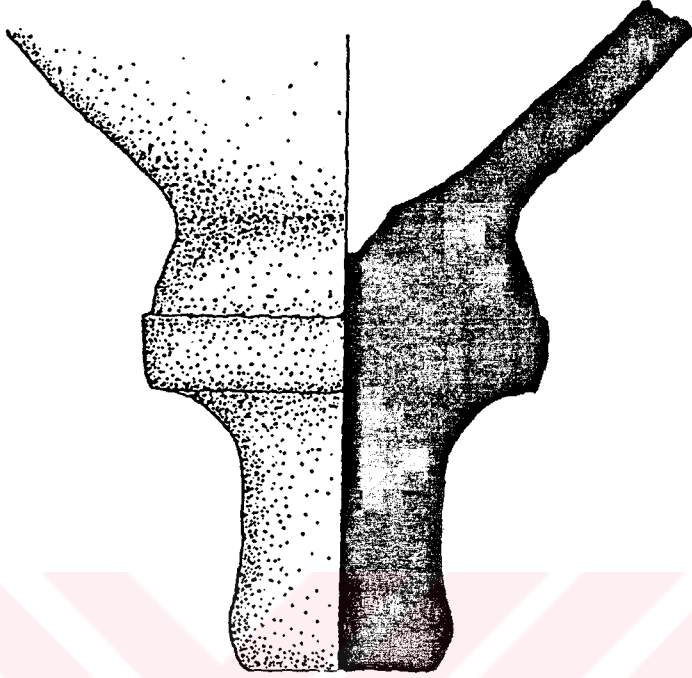

-13-

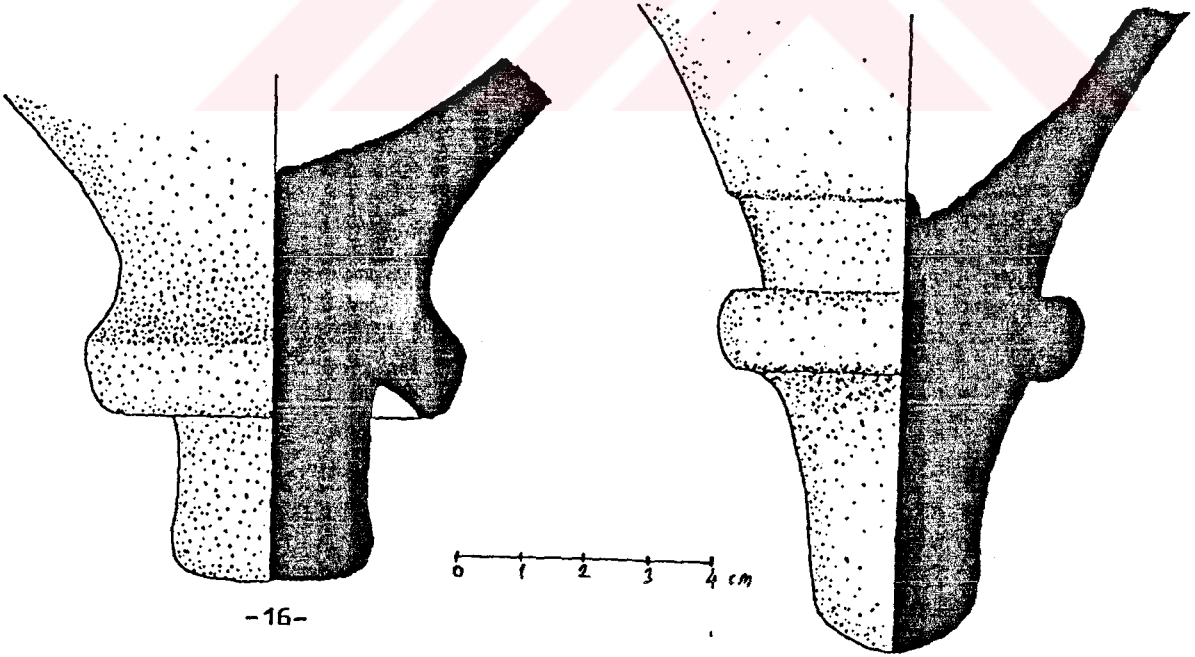

-14-

HIERONTELES AMFORA DIPLERI

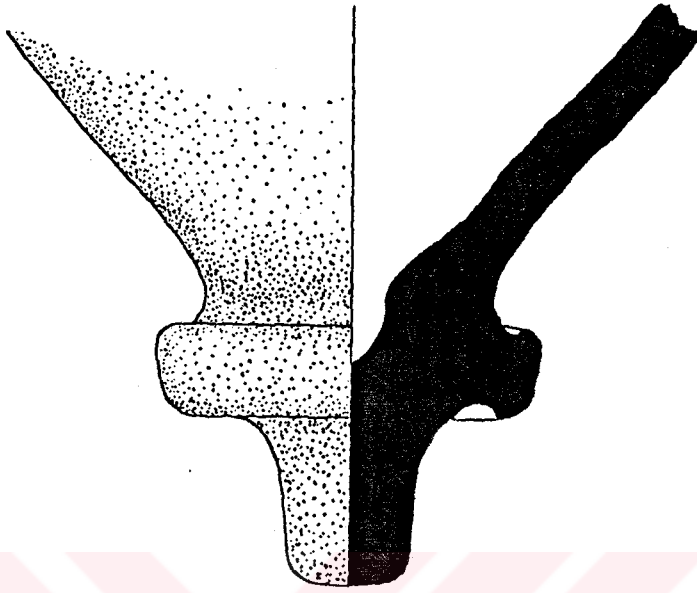

-15-

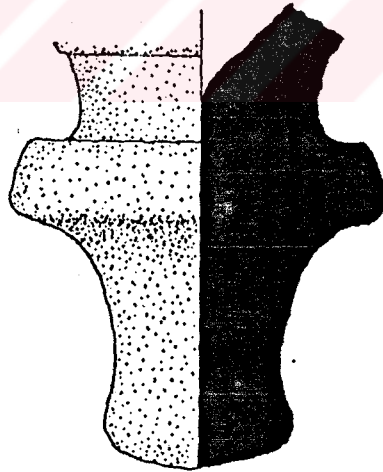

-16-

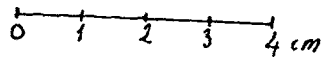
-17-

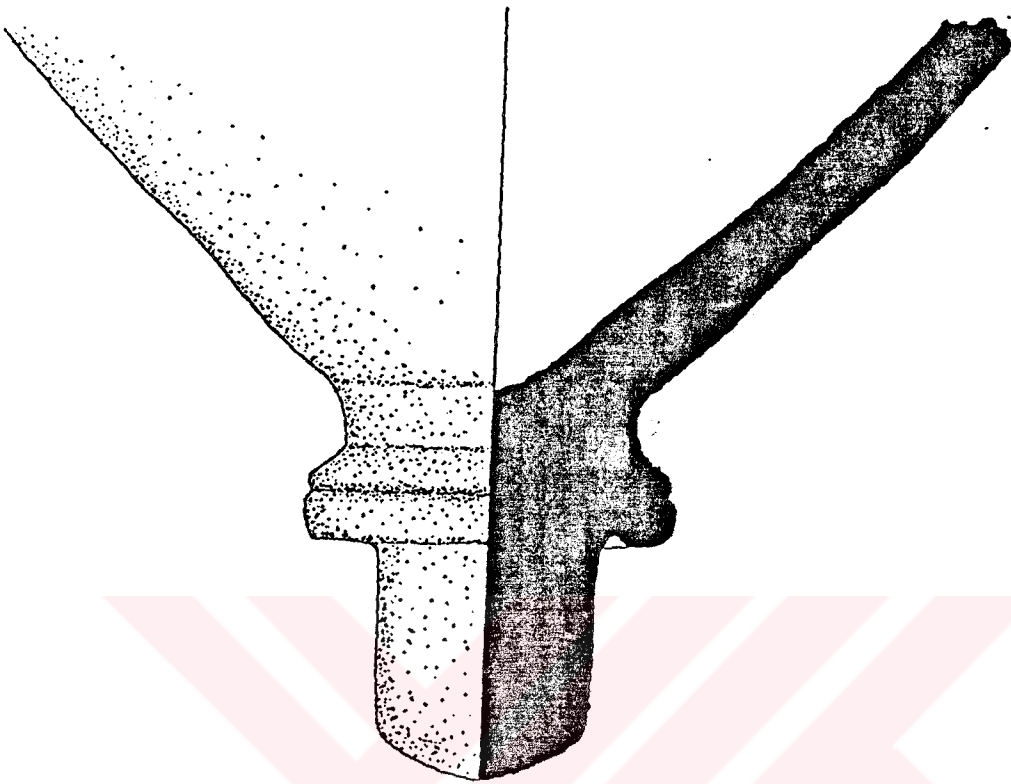
-18-

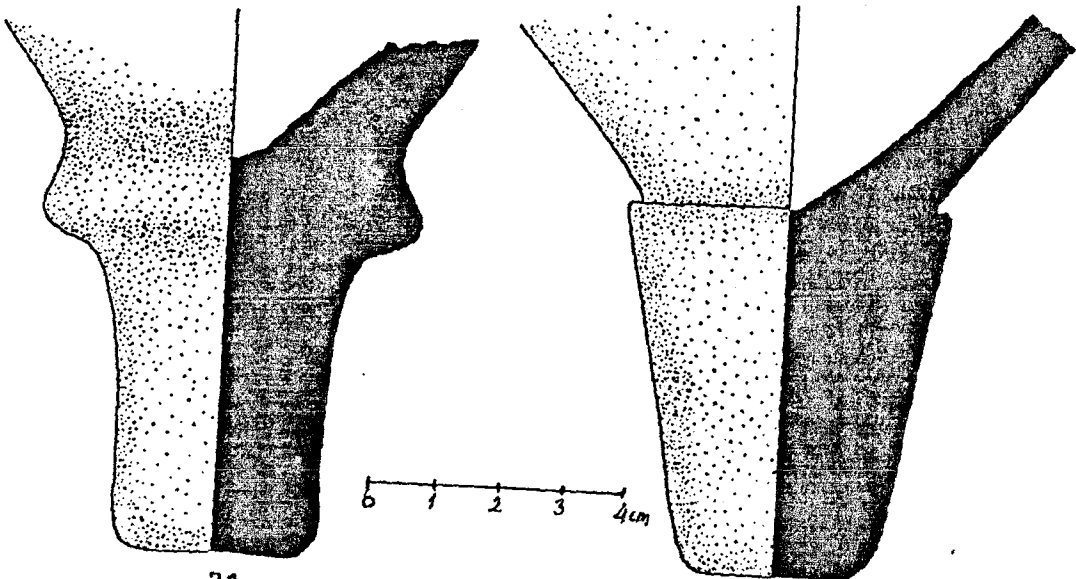
-19-

HIEROTELES AMFORA DİPLERİ

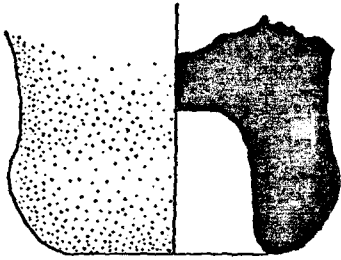
-20-

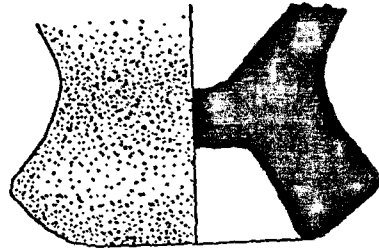
21-

-22-

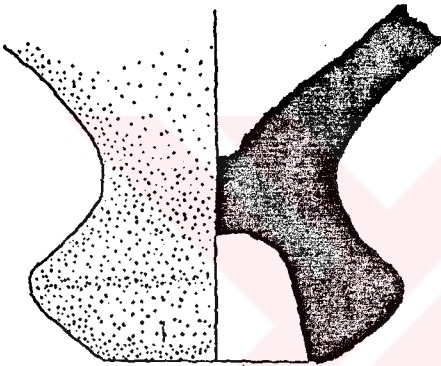
HIEROTELES AMFORA DIPLERI

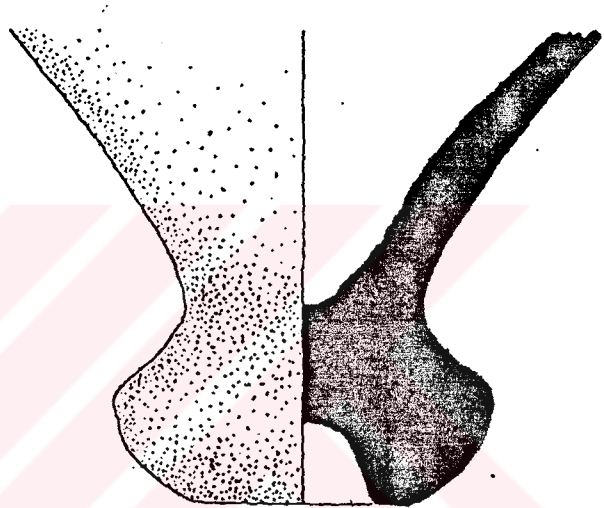
-1-

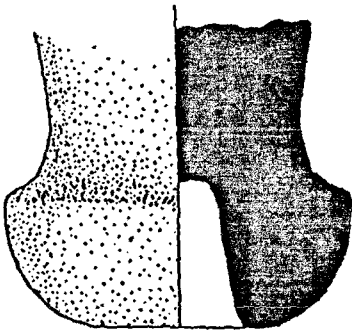
-2-

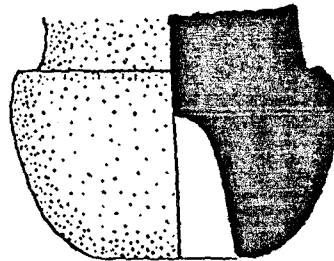
-3-

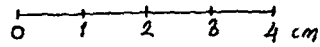
-4-

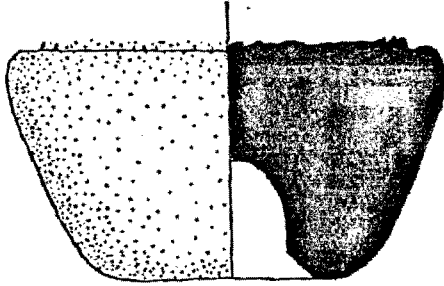
-5-

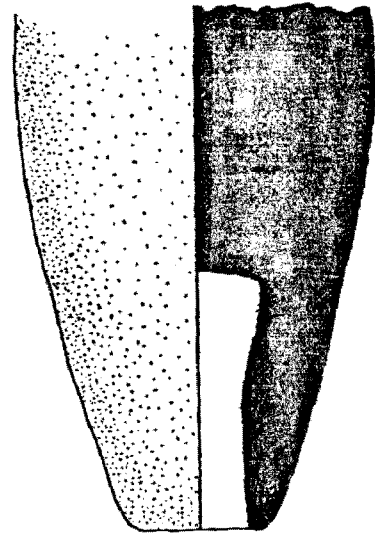
-6-

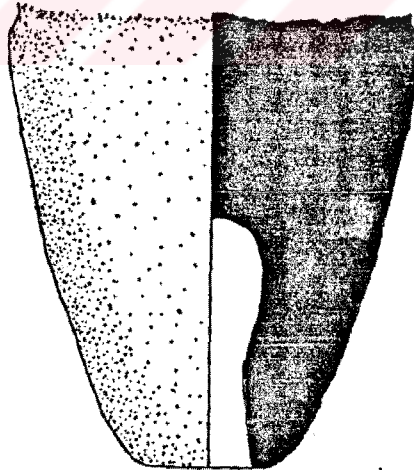
CHIOS AMFORA DIPLERİ

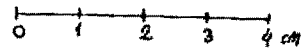
-7-

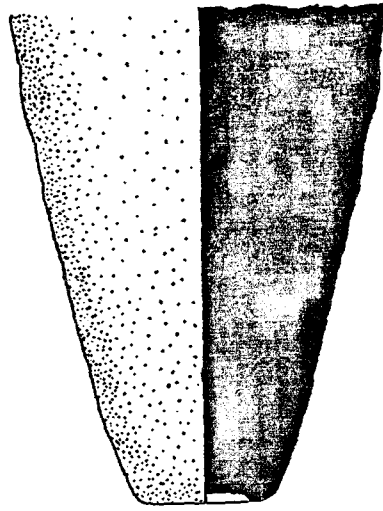
-8-

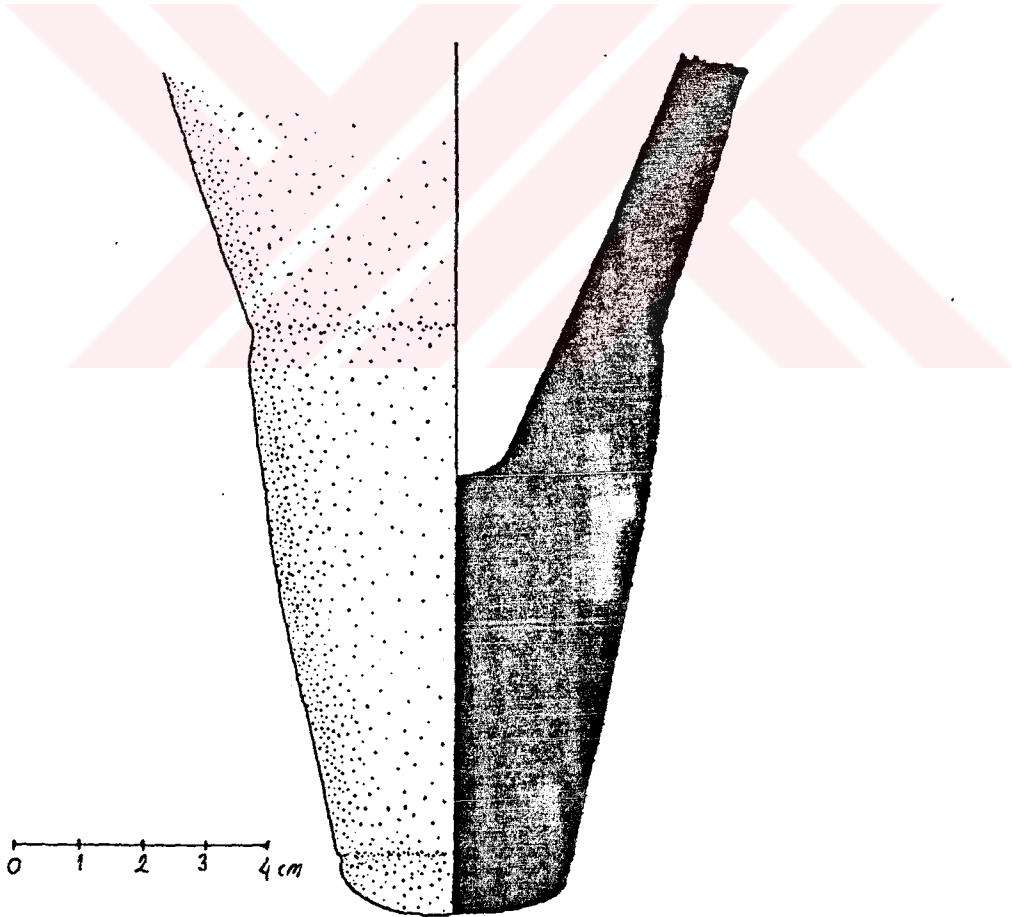
-9-

CHIOS AMFORA DIPLERI

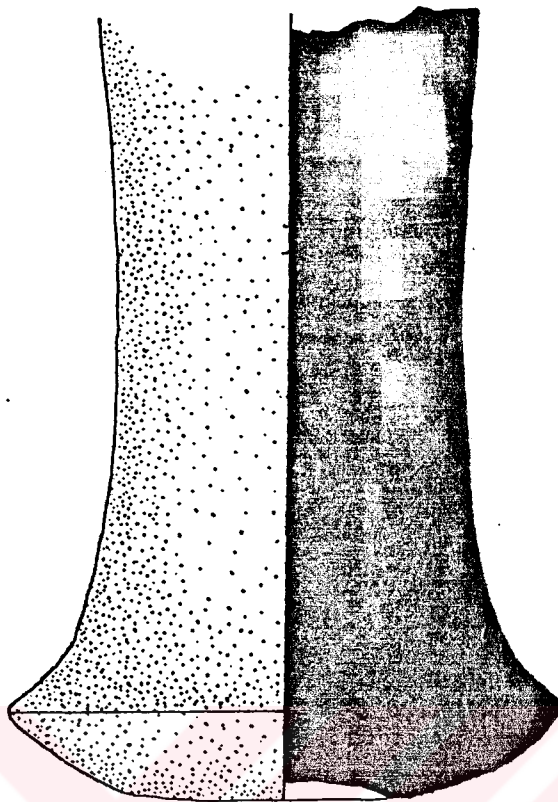

-10-

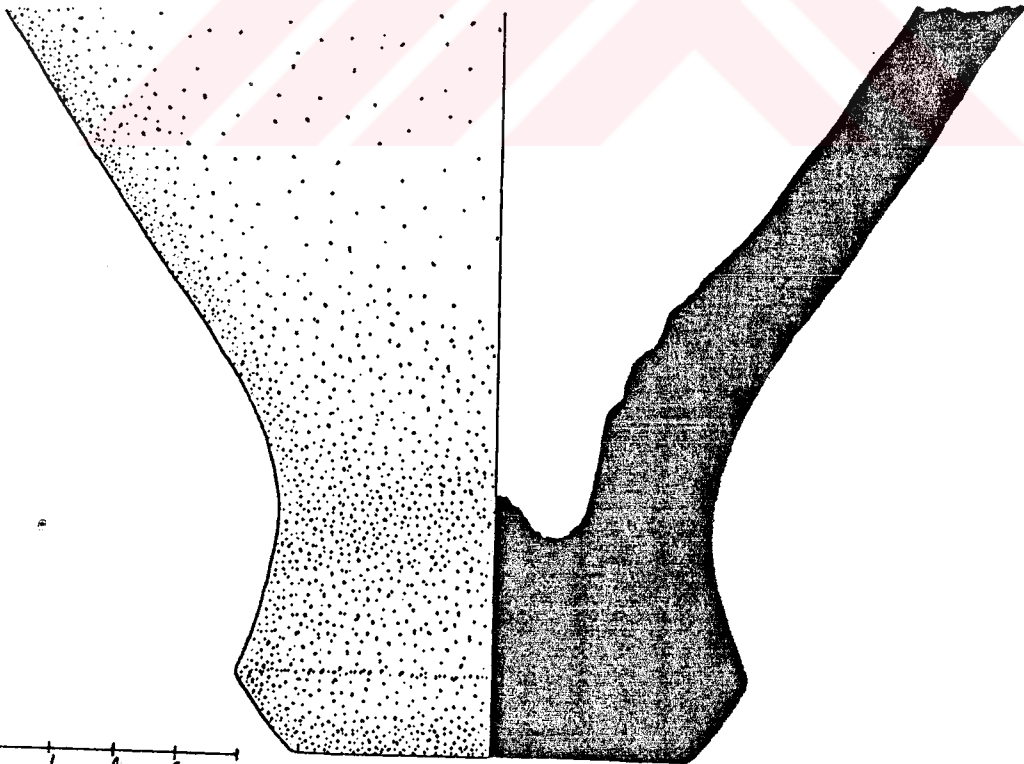

-11-

CHIDS AMFORA DİPLERİ

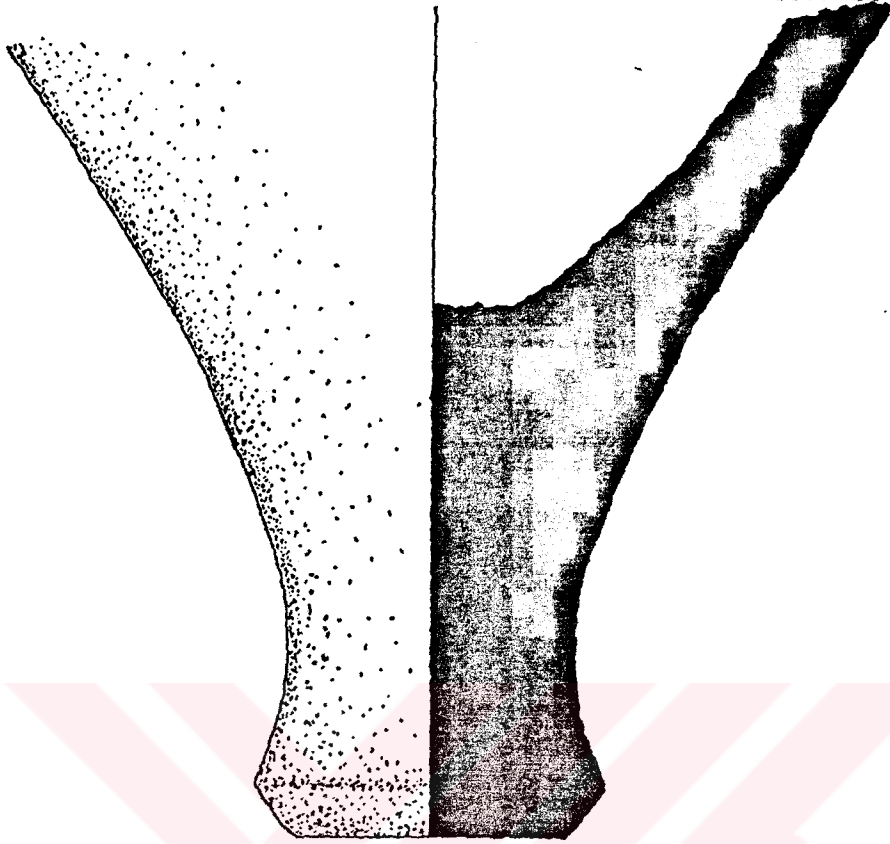
-1-

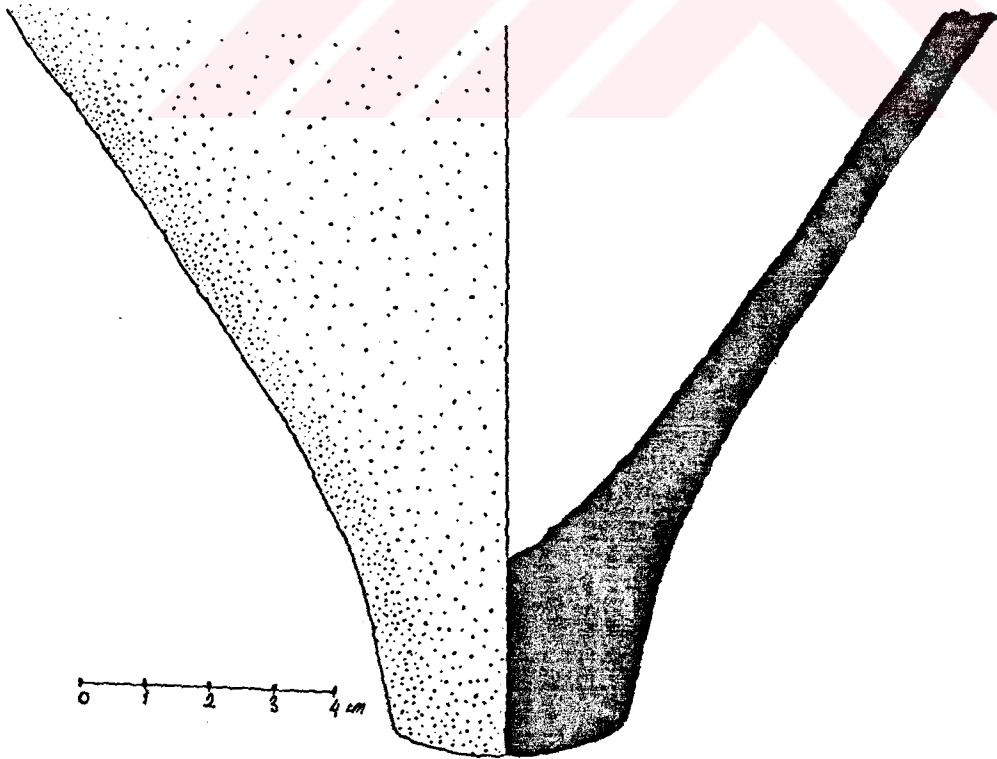
-2-

0 1 2 3 4 cm

Lev. 22

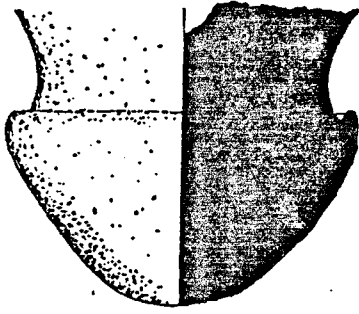
-3-

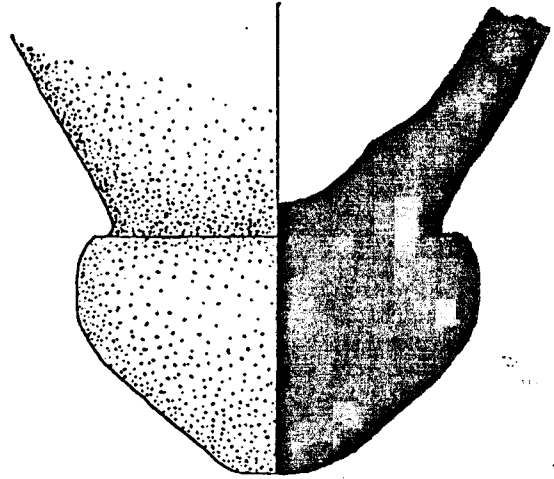
0 1 2 3 4 cm

-4-

THASOS AMFORA DİPLERİ

-1-

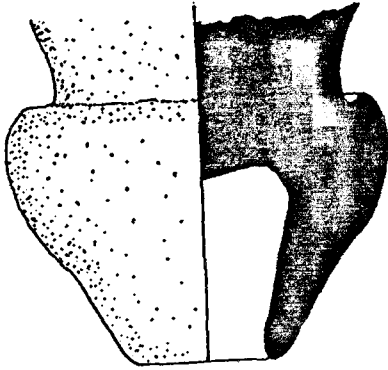
-2-

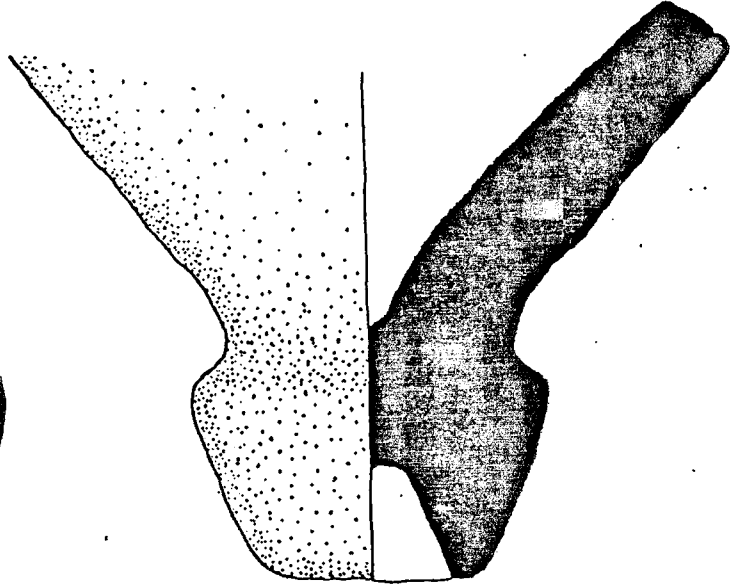
-3-

0 1 2 3 4 cm

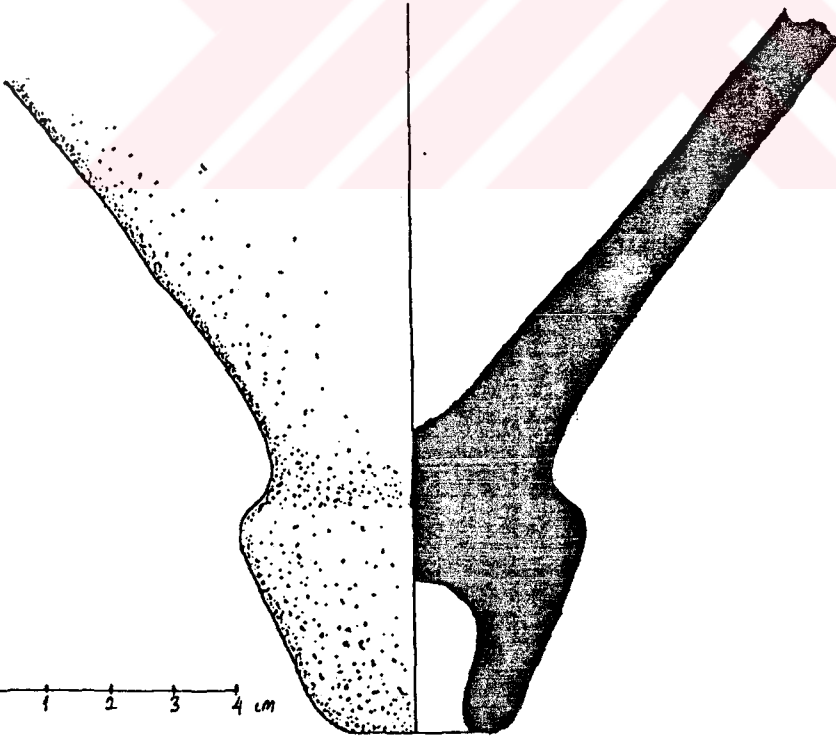
KOS AMFORA DİPLERİ

-1-

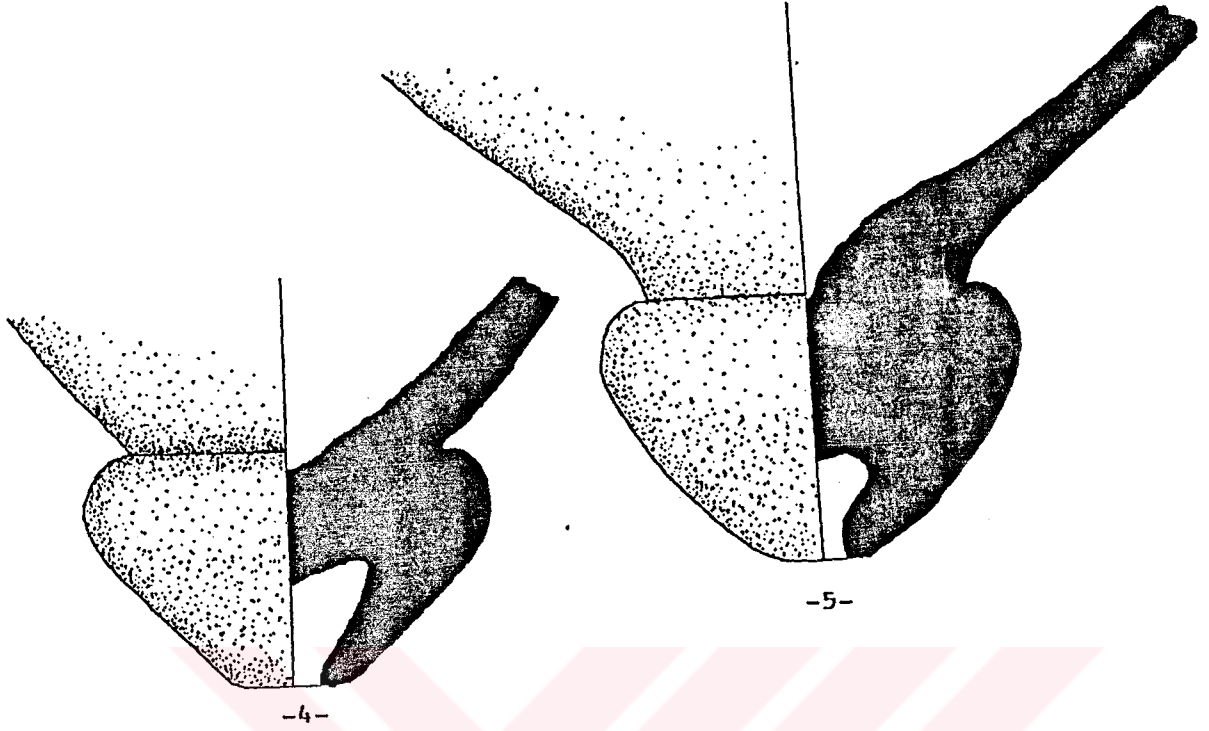
-2-

0 1 2 3 4 cm

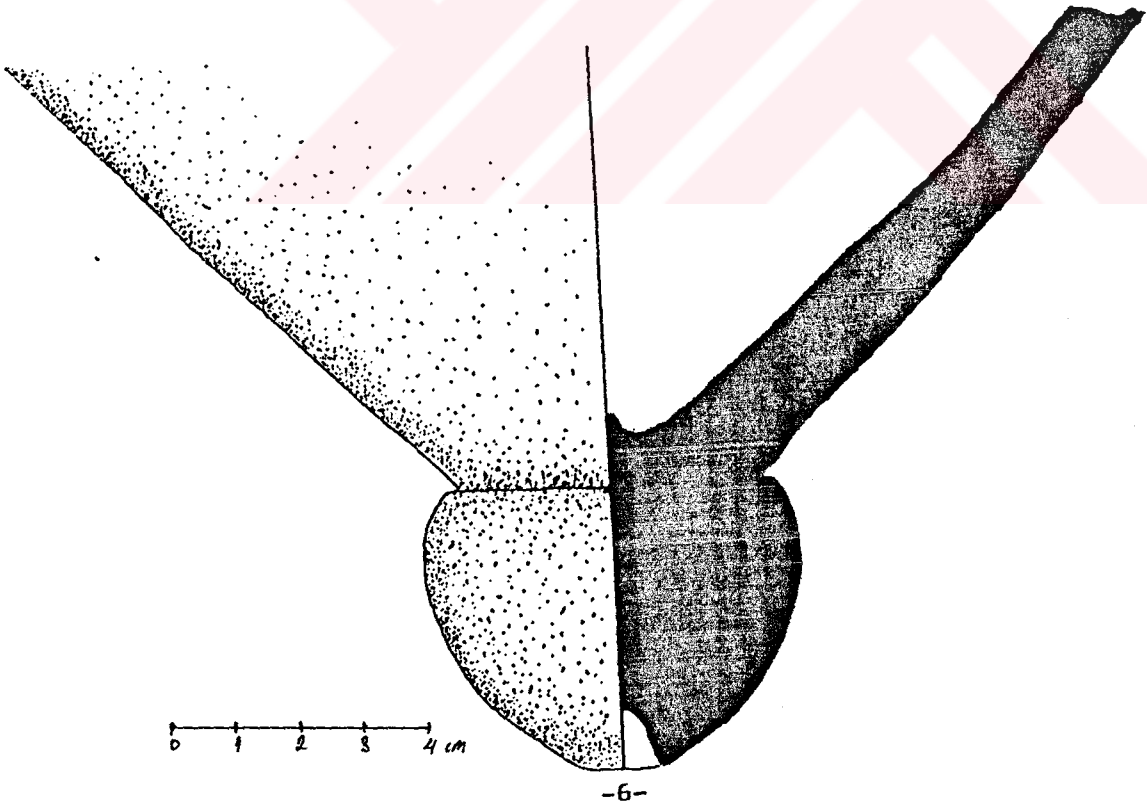
-3--

GRUP "B1" AMFORA DIPLERİ

-4-

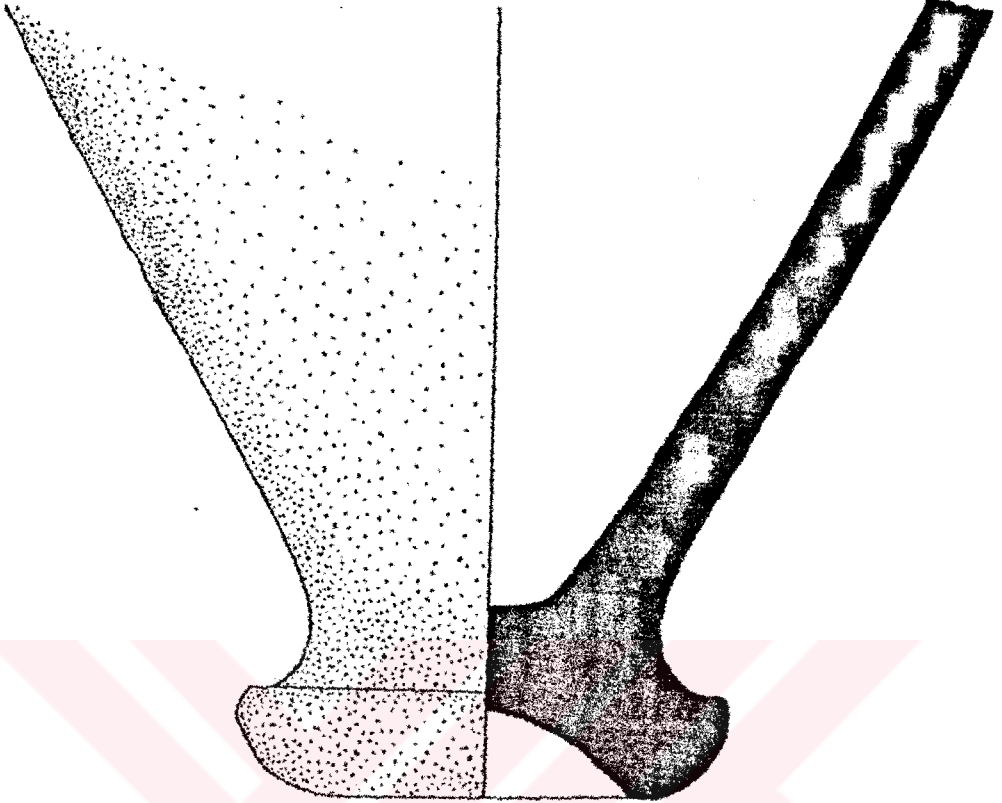
-5-

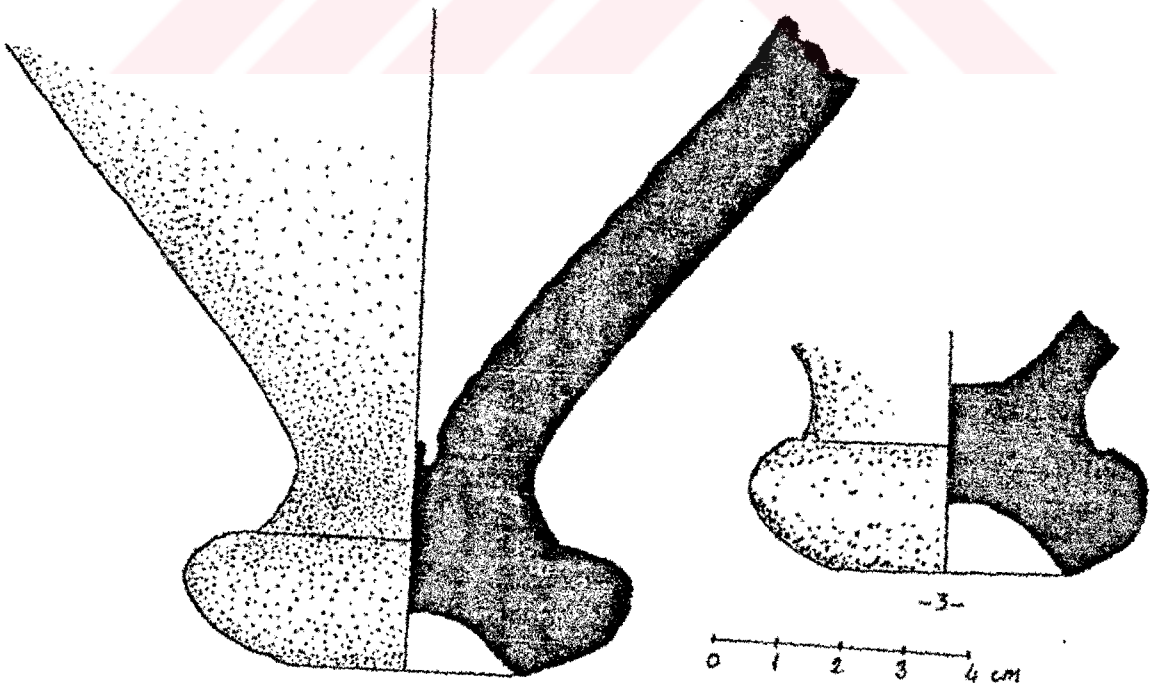
0 1 2 3 4 cm

-6-

GRUP "B I" AMFORA DİPLERİ

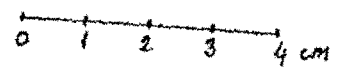

-1-

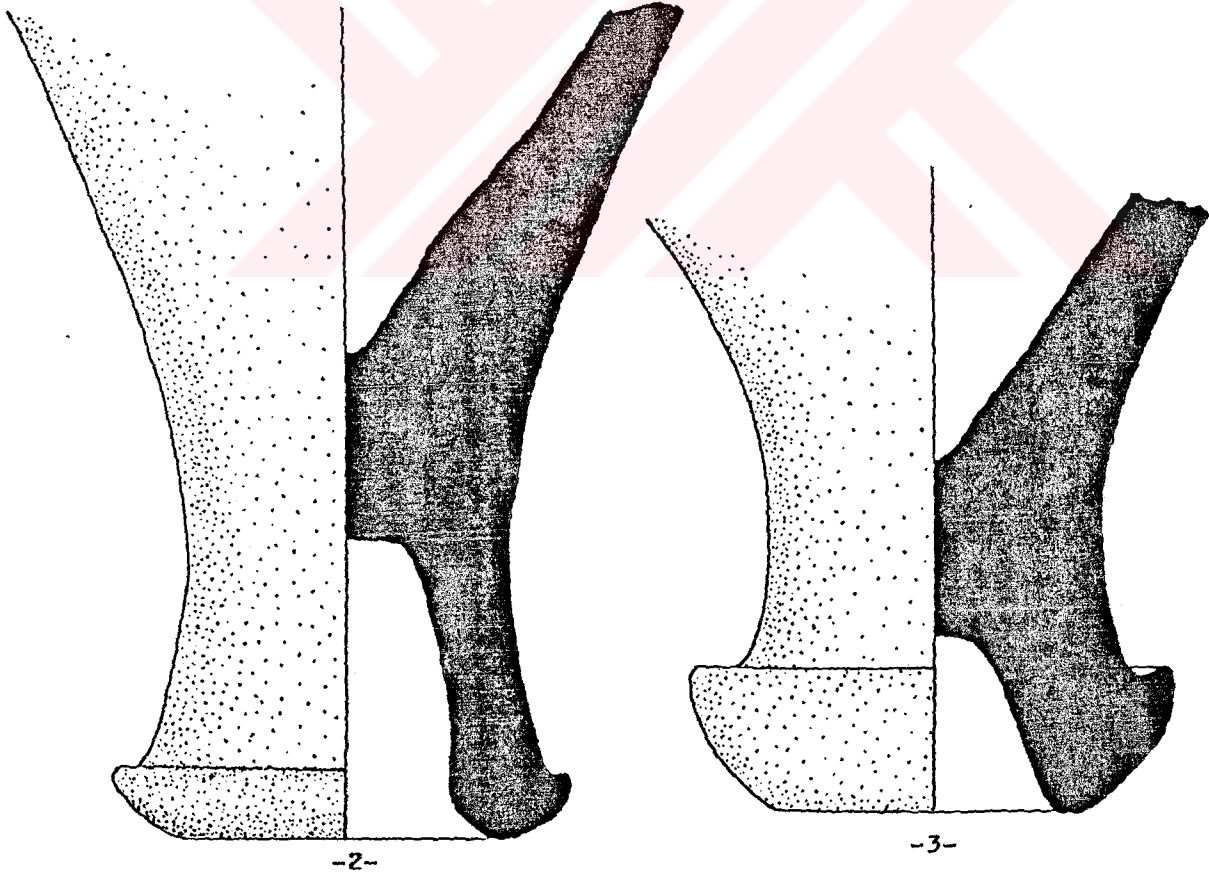
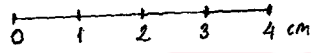
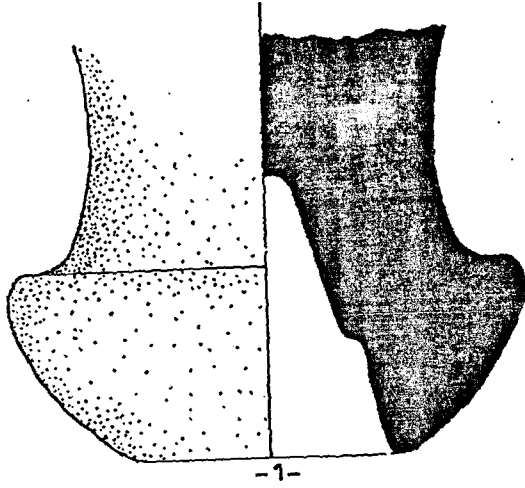

-2-

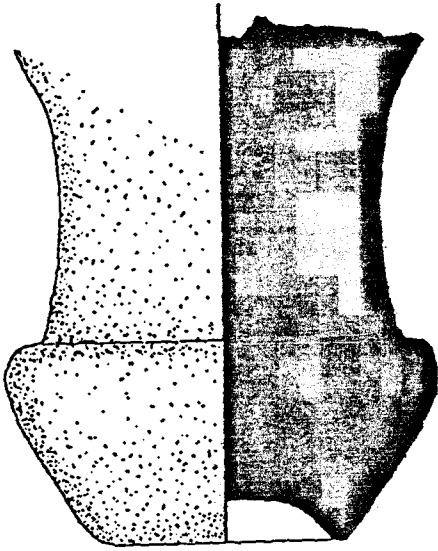
-3-

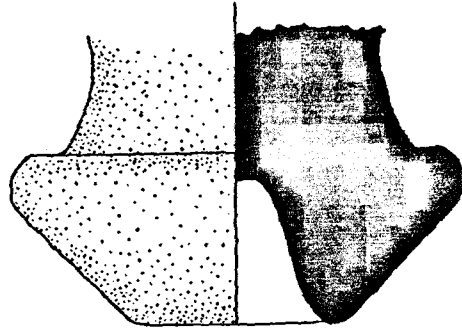
GRUP "B II" AMFORA DİPLERİ

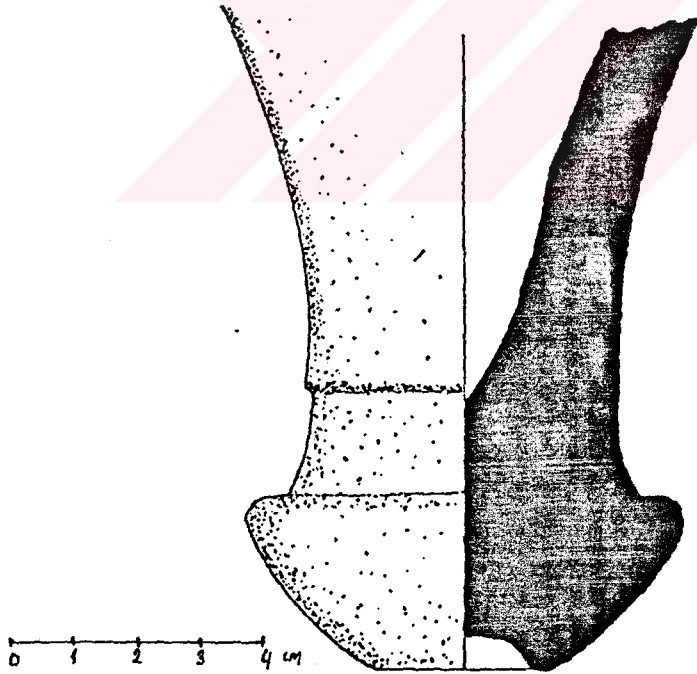
GRUP "B III" AMFORA DİPLERİ

-1-

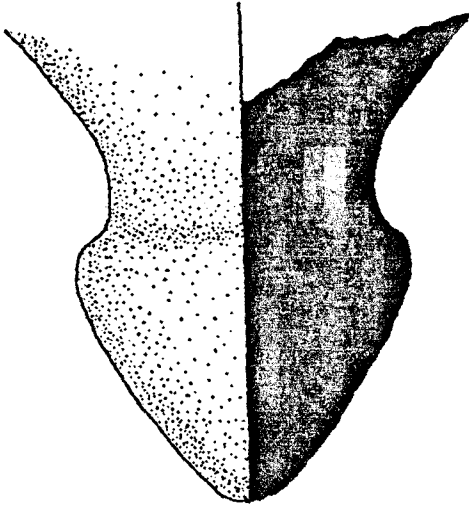

-2-

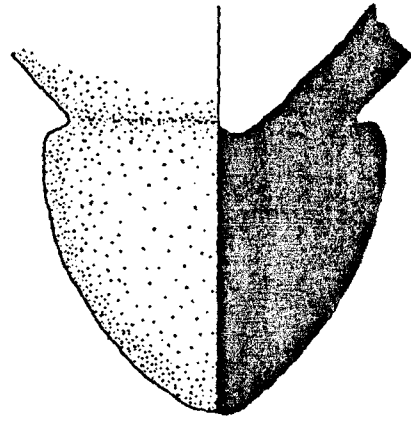

-3-

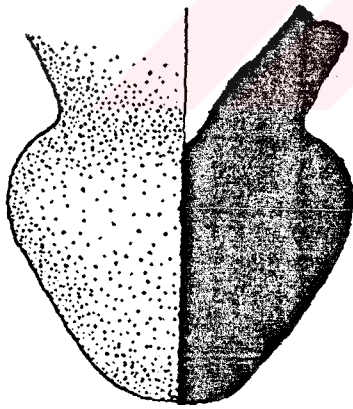
GRUP "B IV" AMFORA DIPLERİ

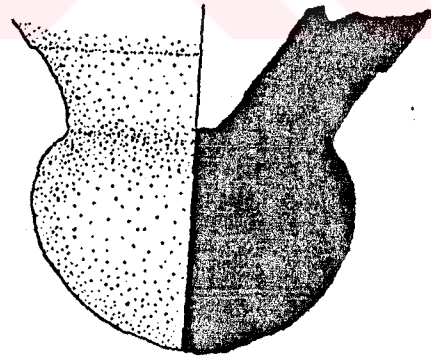
-1-

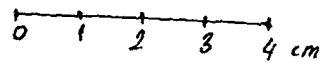
-2-

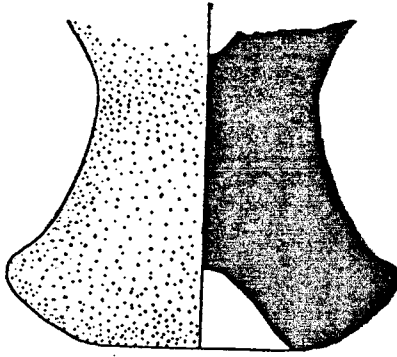
-3-

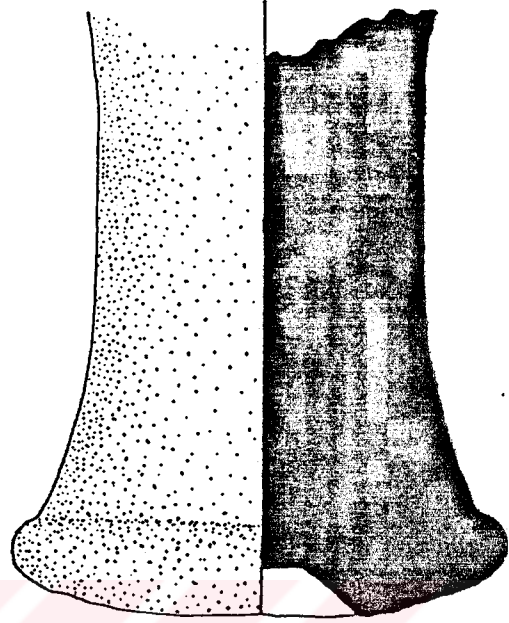
-4-

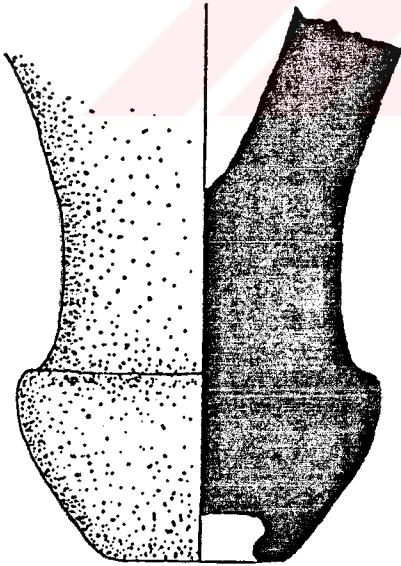
GRUP "B V" AMFORA DIPLERİ

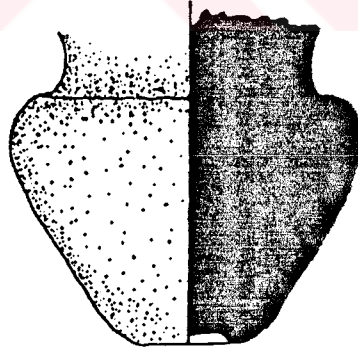
-1-

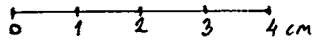
-2-

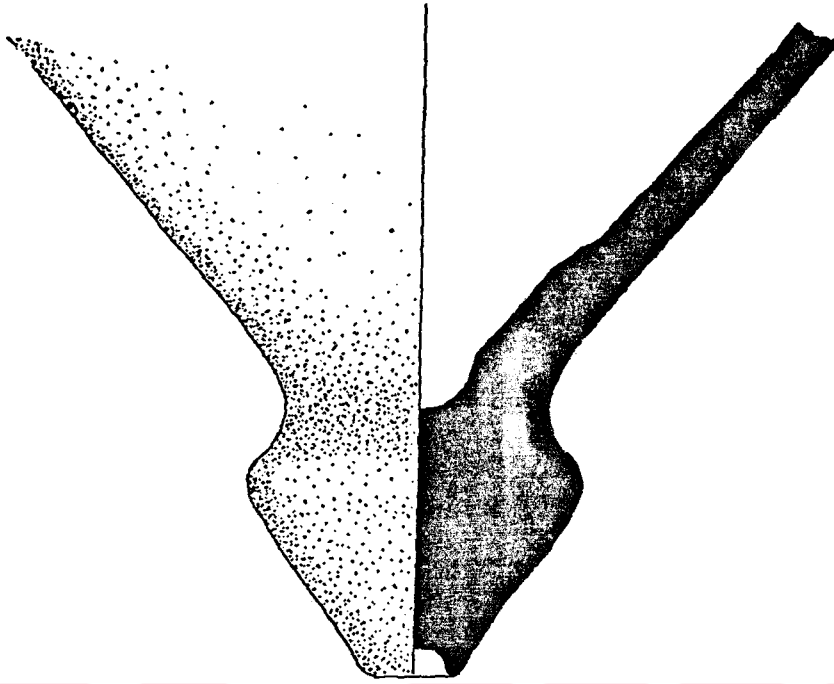
-3-

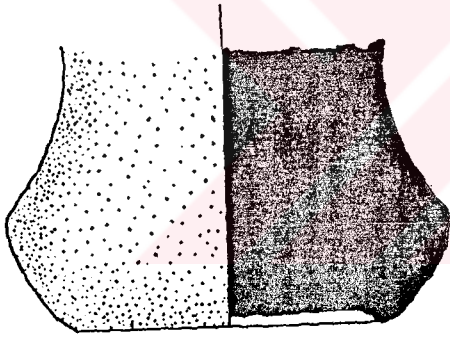
-4-

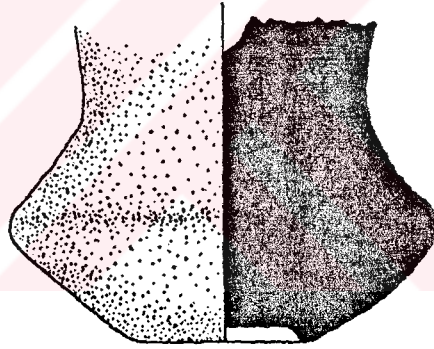
DIĞER AMFORA DİPLERİ

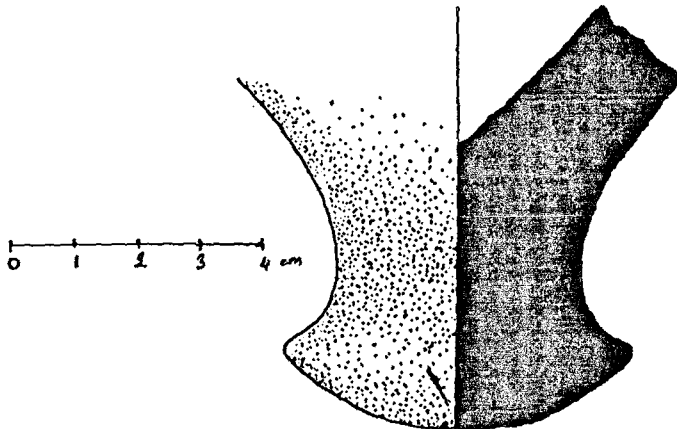
-5-

-6-

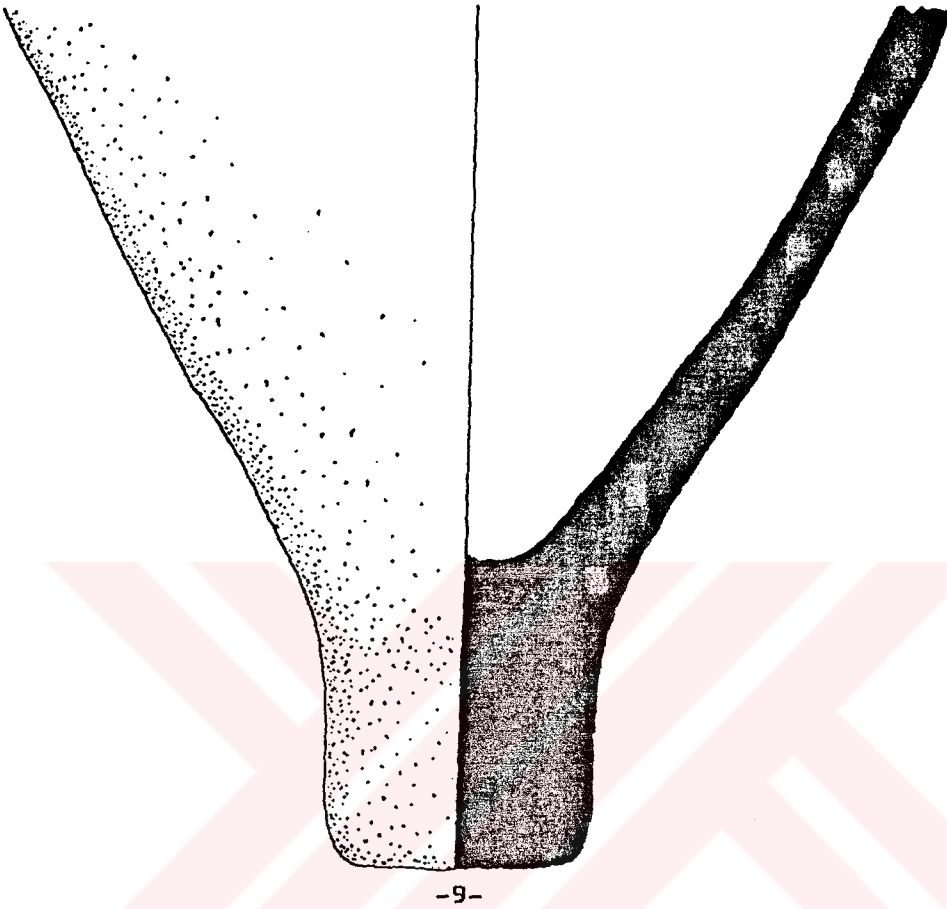

-7-

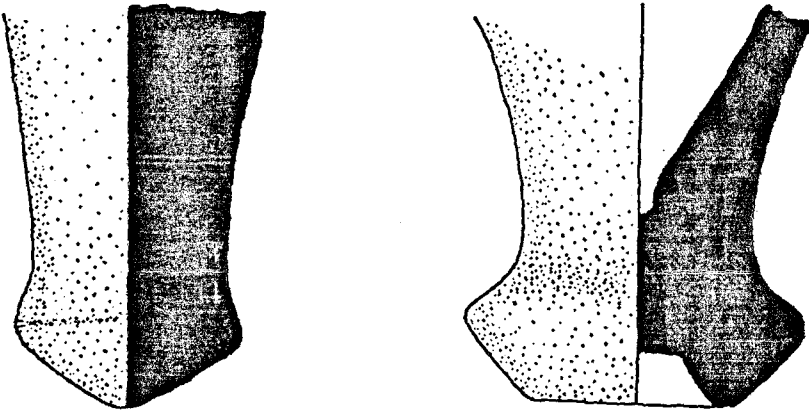

-8-

DİĞER AMFORA DİPLERİ

-9-

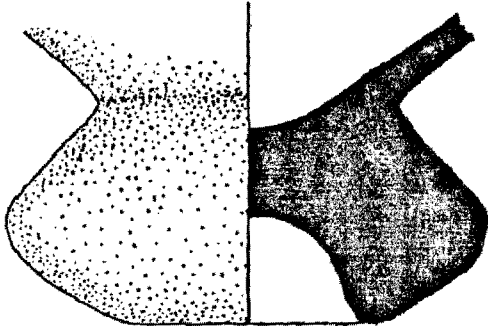

-10-

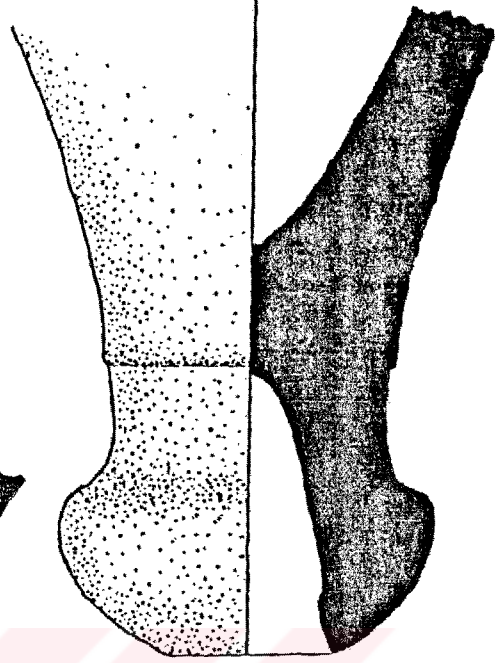
0 1 2 3 4 cm

-11-

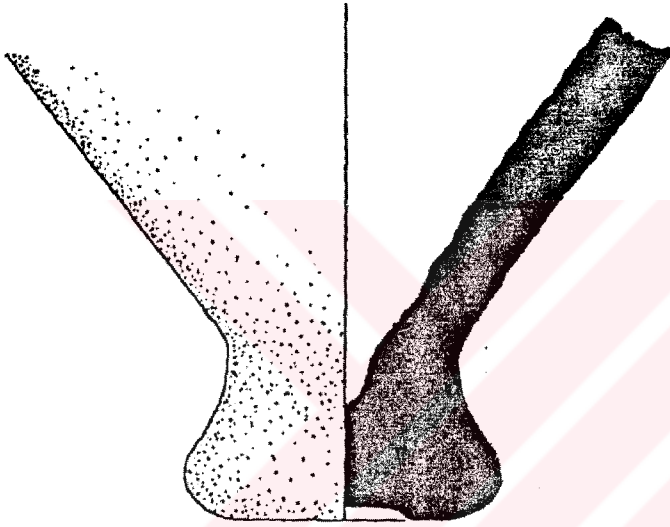
DIĞER AMFORA DİPLERİ

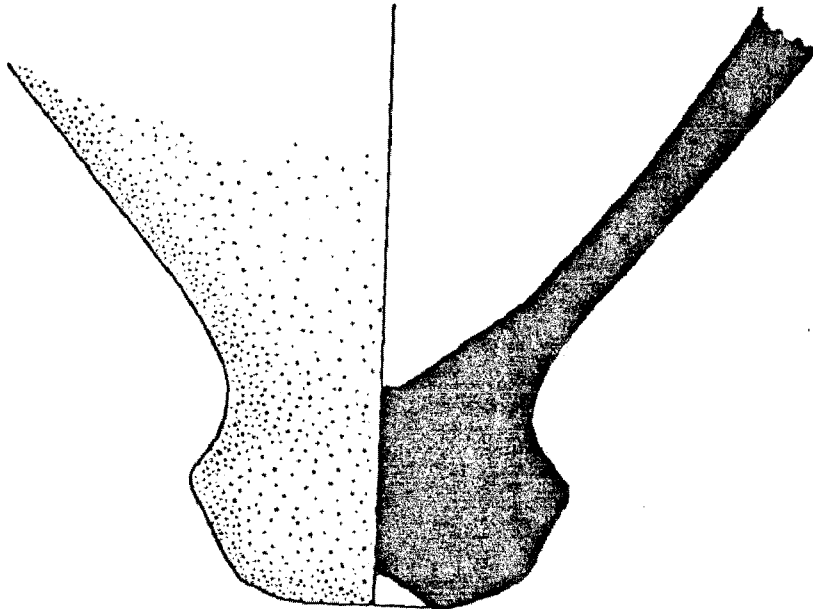
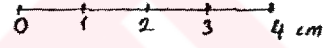
-12-

-13-

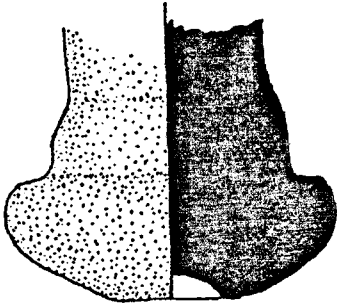

-14-

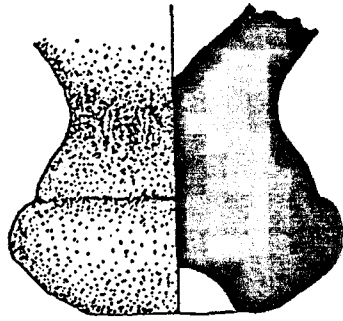

-15-

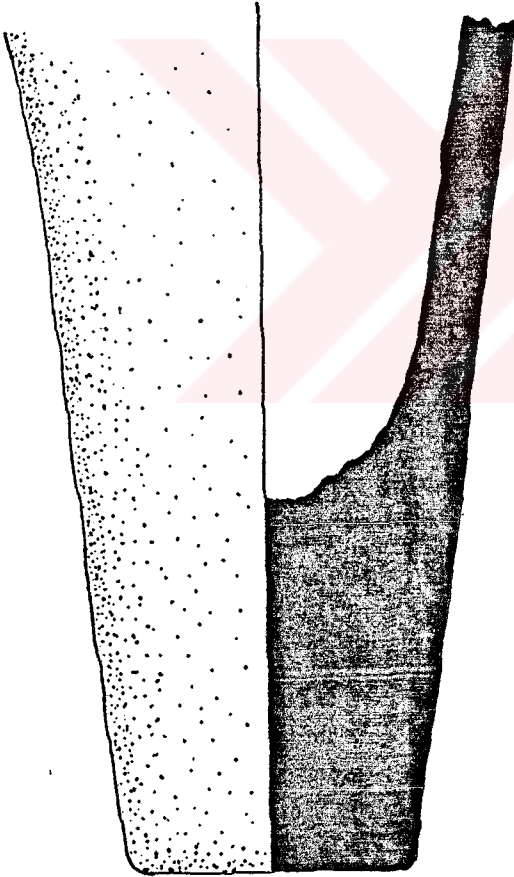
DİĞER AMFORA DİPLERİ

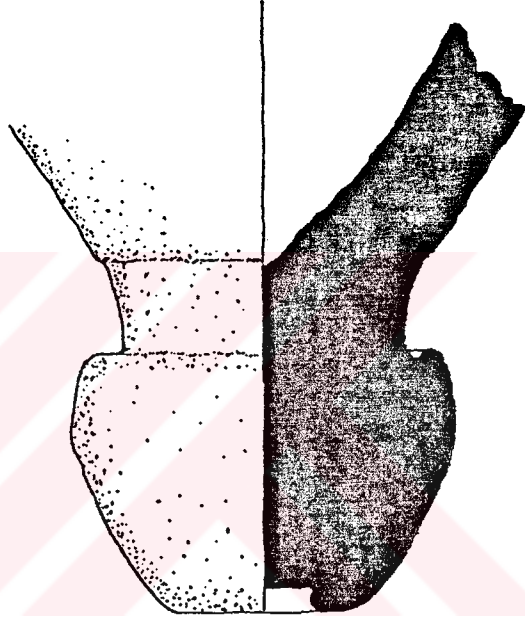
-16-

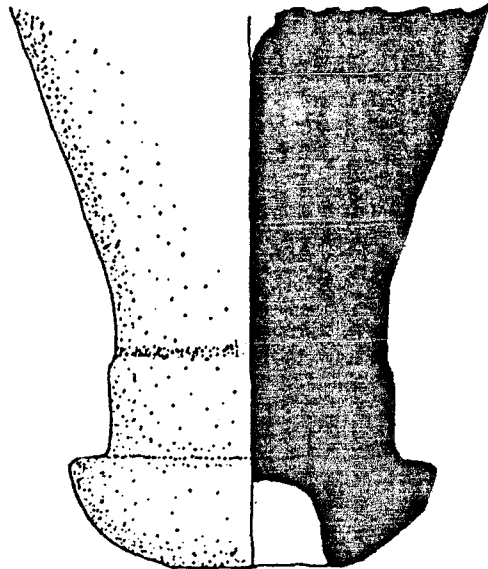
-17-

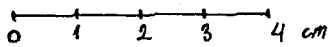
-18-

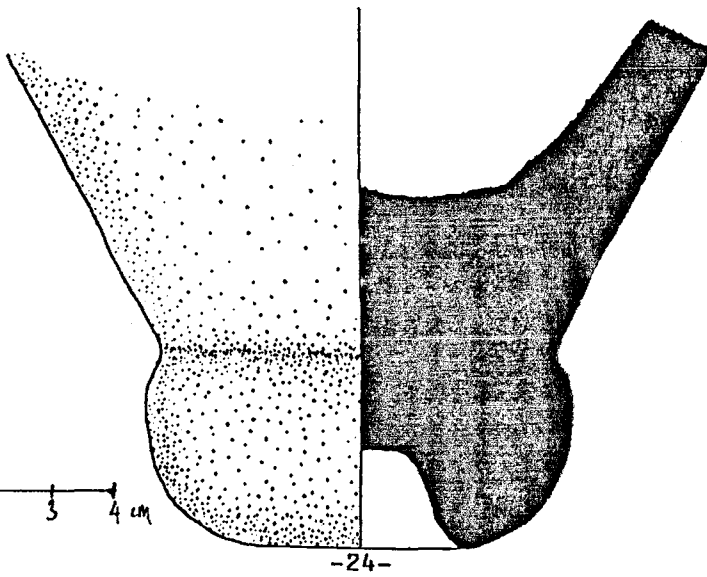
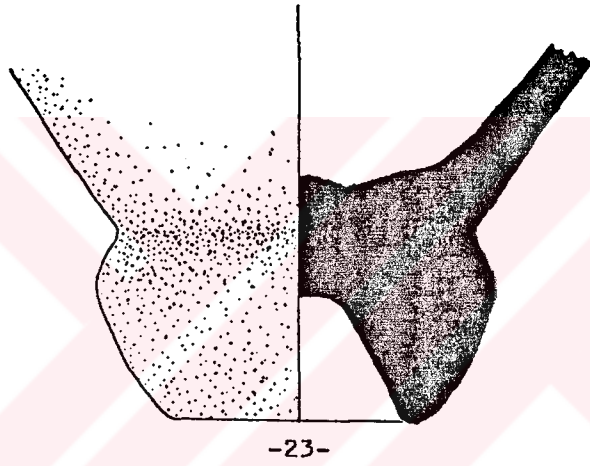
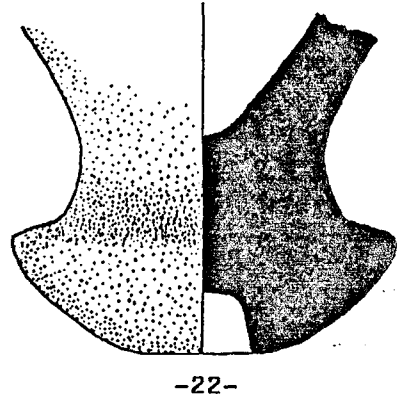
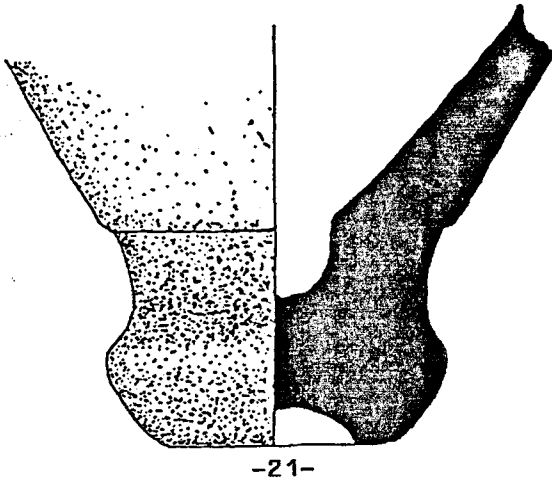
-19-

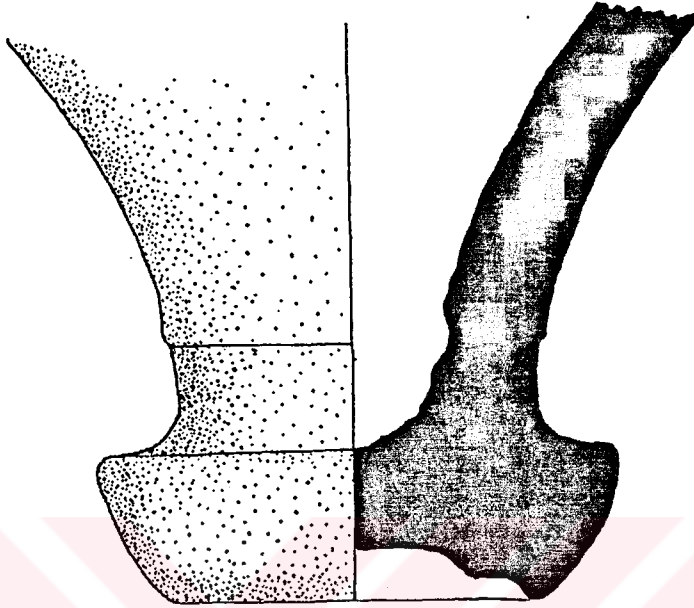
-20-

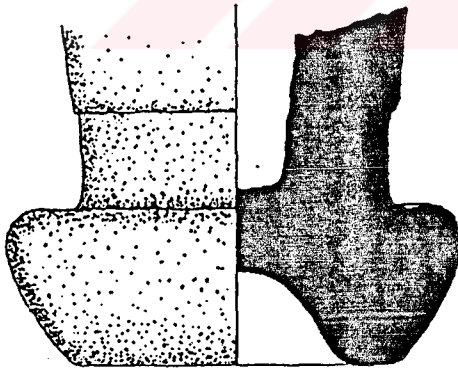
DİĞER AMFORA DİPLERİ

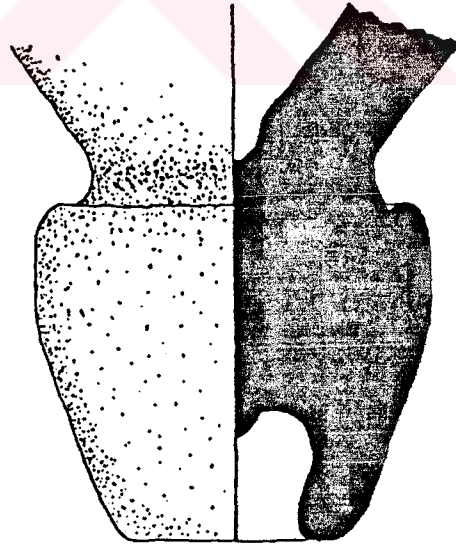
-24-
DİĞER AMFORA DİPLERİ

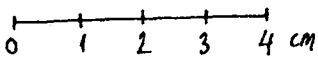
-25-

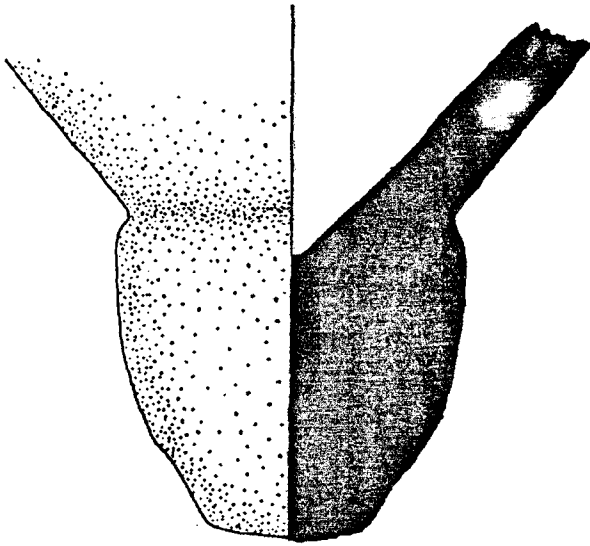

-26-

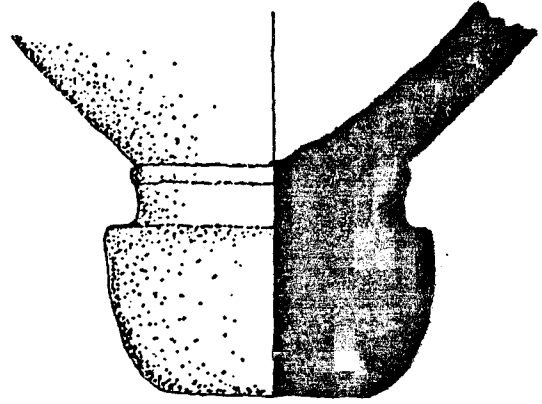

-27-

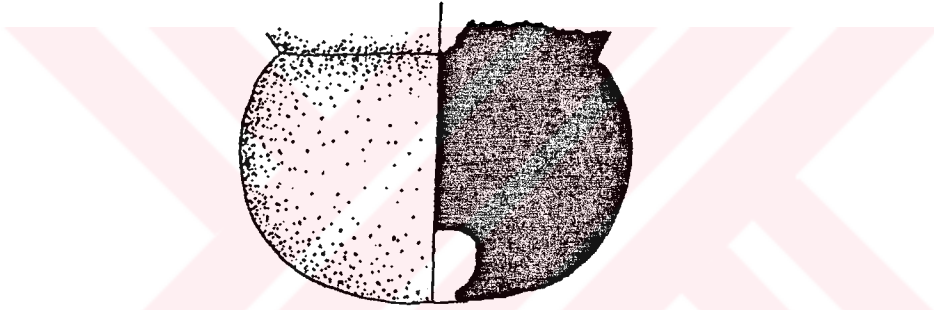

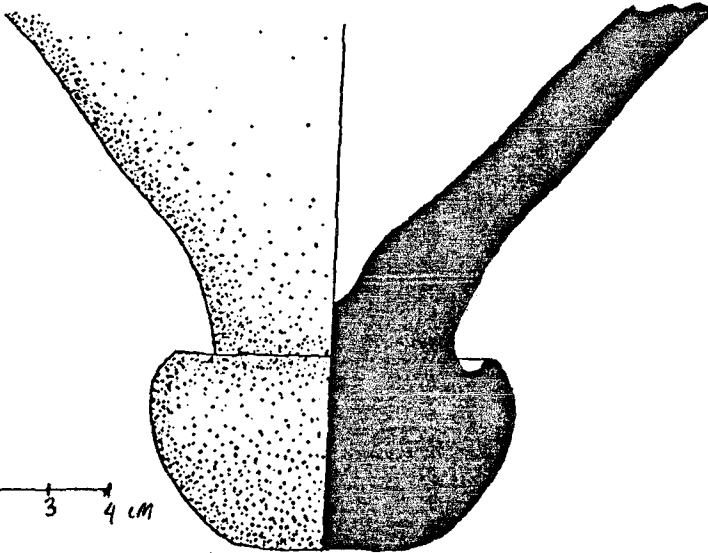
-28-

-29-

-30-

-31-

0 1 2 3 4 cm

DİĞER AMFORA DİPLERİ